

Zafere Kadar Sürekli Devrim!

marksist bakış

Sayı: 35 - Şubat 2014

Fiyatı: 3

Polemik:

E.Kürtçü, Sosyalist Solun Tarihsel Hesaplaşmasında Çoktan Sınıfta Kaldı

Teori:

Feminizm Kadının Kurtuluşunun Yolunu Açabilir Mi?

Röportaj:

Yatağan'ın 25 Yıllık Mücadele Öyküsü Sürüyor! (Erol Soğancı)

Enternasyonal Postacı:

Ukrayna'da Vekalet Savaşı

Perspektif:

Burjuva Siyasette Taşlar Yerinden Oynarken

Tarih:

68 Kuşağının Anti Emperyalist Öfkesi: 6. Filo Eylemleri

Güncel:

AKP'nin Suriye Israrı ve Suriye İç Savaşı'nda Son Durum

35.Sayıdan Merhaba;

Şubat sayısının kapağı, SDH'nin dönem kampanyasına da adını verecek olan sloganımız, SEYRETME HESAP SOR manşeti ile çıktı. Yitirdiğimiz Gezi isyancıları için; tutuklu öğrenciler, gazeteciler, avukatlar, sendikacılar için; Roboski için, Reyhanlı için, Suriye'de dökülen kan için; zaman, hesap sorma zamanıdır. Yolsuzlukları, ayakkabı kutularından çıkan milyon dolarları, vurgunları, baskıları, tutuklamaları, polis terörü, sansürü ile zaman; AKP'den, cemaatten, bozuk düzenden hesap sorma zamanıdır. İşsizlik, yoksulluk, hayat pahalılığı, işyeri cinayetleri, geleceksizlik karşısında zaman hesap sorma zamanıdır.

Hesap sormanın yolu sokaktan, eylemden, sosyalist saflarda örgütlenmekten geçer. Yeni bir Türkiye ve dünya kurmak için emek ve özveri ile çalışmaktan geçer. Gerçek hesaplaşma bu şekilde olacaktır. Hesap sormak için sandığa bel bağlamanın anlamı yoktur. Zira, dün AKP'yi ihya edenler, şimdilerde CHP'yi beslemekteler. Daha dün kadar sabaha karşı evleri basıp binlerce insanın özgürlüğünü alan, AKP'nin can yoldaşı, her türlü karanlık işteki vurucu gücü cemaat, şimdi CHP'nin safına geçmiştir. Dolayısıyla, emekçiler ve gençler, uyanık olmak zorundadırlar. Sadece kendi güçlerine güvenmeleri gerekmektedir.

Arkasındaki emperyalist desteğe ve elverişli olan tüm koşullara karşın CHP, AKP'yi geçebilir mi? Orası şüpheli, ama böyle bir olasılık gerçekleşse bile emperyalizmin himayesinde emekçi düşmanı bir siyaset izleyecek olan CHP iktidarı, yaklaşan ekonomik kriz koşullarının da tesiriyle siyasi İslam'a yeni ve taze kan taşıyabilir. Unutulmamalıdır ki 1990'larda RTE ve siyasal İslam'ın önünü açanlar, herkesten çok CHP'nin önceli olan SHP idi. Yolsuzluk, anti-demokratik uygulamalar, ekonomik kriz, emekçilerin haklarına yapılan neoliberal saldırılar... Bunlar varoşlardaki emekçi halkın yüzünü Milli Görüş çizgisine çevirmesine neden olmuştu. İstanbul'u, Ankara'yı RTE ve M.Gökçek'e altın tepside armağan eden onlardı. Ekonomik krizin yaklaştığı, şiddetli bir türbülansın içine girileceği, Kürt sorunun tüm sancısıyla çözüm beklediği bir ortamda olası bir CHP iktidarında tarih yeniden tekerrür etmeye namzettir. Olası CHP iktidarını en iyi Sarıgül, Kemal Derviş ve Mansur Yavaş sembolize etmektedir. Kısacası, belki AKP gitmeye gider, ama bunun adı hesaplaşma olmaz.

Bu yüzden AKP'den, Cemaatten hesabı bizler sormalıyız. Sarıgülü CHP'ye bel bağlanamaz. Gezi ruhu bizlere yol göstermeli, Gezi isyancısı devrimci Marksist saflarla buluşmalıdır. Çözüm, sosyalizm için örgütlü mücadeledir.

V.U. Arslan

ilkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olmayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlıkçılık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proleterya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüyüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ileridir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerek. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir halden öteye geçemez.

İçindekiler

- 03 AKP'nin Suriye Israrı ve Suriye İç Savaşı'nda Son Durum
- 06 Feminizm Kadının Kurtuluşunun Yolunu Açabilir Mi?
- 09 Ukrayna'da Vekalet Savaşı
- 12 E. Kürtçü, Sosyalist Solun Tarihsel Hesaplaşmasında Çoktan Sınıfta Kaldı
- 16 Burjuva Siyasette Taşlar Yerinden Oynarken
- 18 68 Kuşağının Anti Emperyalist Öfkesi: 6. Filo Eylemleri
- 21 Röportaj: Yatağan'ın 25 Yıllık Mücadele Öyküsü Sürüyor!
- 24 Rojava'da Kürt Halkının Tarihsel Adımı: Özerklik İlanı ve Etkileri
- 26 Vietnam'ın Ulusal Kurtuluş Mücadelesi-II
- 30 Rus Devriminin Karakteri-I (Lev Troçki)
- 32 Katliama Çeyrek Mi Var?

BÜROLARIMIZ

İstanbul İstiklal Cad. Balo Sok. No:5 Kat:5 Taksim	Trabzon Razi Aksu İşhanı (KESK Binası) Kat:4 No:30 Meydan
Antalya Adnan Menderes Bulvarı 468. Sok. Bekir Turgay İş Merkezi Kat:3 No:308	Amasya Yüzevler Mahallesi Kocur Pehlivan Sok. Çetin Apt. Kat:1 Merkez
Ankara Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay	

Marksist Bakış - Aylık Politik Dergi - Yıl:10 - Sayı:35 - Şubat 2014

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz **Yayın İdare Adresi:** Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay/ANKARA **Tel:** 03124809560

Baskı: Yön Matbaacılık - Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok 1.Kat No:366 Topkapı/İSTANBUL **Tel:** 02125446634

Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık

AKP'nin Suriye Israrı ve Suriye İç Savaşı'nda Son Durum

Suriye'de, 2011'in Nisan ayında başlayan iç savaş üçüncü yılına giriyor. Herkesin herkesle savaşmaya başladığı ülkede, toplamda otuz binden fazla insanın öldüğü tahmin ediliyor. Suriye'deki iç savaşın ne kadar daha süreceğini tahmin etmek zor; fakat Suriye'yi kendi çıkar sahası olarak gören emperyalist güçler, kendi çıkar gruplarının destekçisi olmaya devam ettikleri sürece, iç savaş uzamaya devam edecektir.

Suriye'de, 2011'in Nisan ayında başlayan iç savaş üçüncü yılına giriyor. Herkesin herkesle savaşmaya başladığı ülkede, toplamda otuz binden fazla insanın öldüğü tahmin ediliyor. Suriye'deki iç savaşın ne kadar daha süreceğini tahmin etmek zor; fakat Suriye'yi kendi çıkar sahası olarak gören emperyalist güçler, kendi çıkar gruplarının destekçisi olmaya devam ettikleri sürece, iç savaş uzamaya devam edecektir. Savaşın bitmesini isteyenlerin, savaşta ölenler için sürekli ağıt yakanların, aynı zamanda savaşı çıkaran taraflar olması tarihin ironisi olarak anılacaktır.

Savaşın bitmesini isteyenlerin, savaşta ölenler için sürekli ağıt yakanların, aynı zamanda savaşı çıkaran taraflar olması tarihin ironisi olarak anılacaktır. Bu ironiyi sürekli yeniden üretenlerin başında, hiç kuşkusuz AKP geliyor. Tırlar dolusu savaş araçları, üç yıldır Suriye'ye taşıyor. Zaman içerisinde Suriye'deki muhalefete yeni unsurların eklenmesi, var olan

bazı unsurların erimesi söz konusu olsa da, AKP, Suriye'de değişen konjonktüre aldırmadan binlerce insanın canına mâl olan katliamcı politikasında 'istikrarlı' adımlar atmaya devam ediyor.

Malum, AKP'nin bakanları, milletvekilleri, Esad'ın ömrü konusunda bundan uzun zaman önce tahmin yarışına girmişlerdi. Kimisi bir yıl, kimisi ise aylarla ifade edilen kısa bir zaman diliminde Esad'ın düşeceğini açıkça söylemişlerdi; fakat dış politika alanında 'stratejik derinliği' sağlama iddiasında olan AKP, Suriye'nin sonunun kısa zamanda Libya gibi olacağını, muhalefetin rejimi yıpratmasına paralel olarak gelebilecek askeri müdahaleyle Esad'ın düşebileceğini düşünerek çok büyük bir hata yaptı.

AKP'nin Yanılgısı, BAAS'ın Avantajları

Her şeyden önce, Suriye'deki iç savaşın AKP'nin anladığı üzere "Sünni çoğunluğun Alevi azınlığı devirmesi" basitliğinden çok daha derinlikli ve karmaşık olması, Suriye İç Savaşı'nın uzayacağı anlamına geliyordu. İşler, Libya'da yaşananlardan oldukça farklı bir seyir izledi. Hatırlanacağı gibi, Libya'ya askeri dış müdahale, kararlı ve süratli bir şekilde alınmış, kısa bir süre içinde uygulanmıştı. Demokrasıcılık yanılsamalarıyla uluslararası kamuoyundan Libya'nın bombalanmasına gelen cılız tepkiler, emperyalist koalisyonun beklentilerini boşa çıkarmamış, emperyalist koalisyon kararlı ve hızlı adımlar atıp Kaddafi'nin alanını

sürekli daraltarak sonunda düşürecek son hamleyi yapmıştı. Açık bir emperyalist müdahaleye maruz kalan Libya konusunda, sürecin başında olduğu gibi devamında da tepkiler oldukça cılız kalmıştı.

Ortadoğu'nun politik dokusunu tahlil edemeyen AKP, Amerika'dan daha hevesli bir taşeron olarak ve Suriye'nin de önünde sonunda Libya'dakine benzer süreçlerden geçeceğine inanarak Suriyeli muhalif gruplara, ABD'nin artık temkinli davrandığı bir dönemde bile inatla destek vermeye devam etti; fakat devam eden süreç, AKP'yi yanılttı. İran ve Rusya, Suriye'ye açık destek verirken iç savaşın devamında Lübnan Hizbullah'ı, Suriye'de savaşacağını açıkladı.

Ortadoğu'daki çıkarlarının sürdürülebilirliği bağlamında Suriye'ye büyük önem veren Rusya, Libya'daki savaşta izlediği edilgen politikayı, Suriye İç Savaşı'nda terk ederek aktif politika yürüttü. Hatta 12 Aralık 2013'te Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Gennadiy Gatilov, ülkesinin Libya krizinden ders çıkardığını ve bir daha asla güç kullanımı parametrelerini ve amaçlarını bilmeden çatışmaların çözümü için BM Güvenlik Konseyi'ne izin vermeyeceklerini söyledi.

İran ise, kuzeybatısı Sünni eksenli sert politikalar izleyen Türkiye, doğusu El Kaide'nin çok sayıda militanının olduğu Afganistan, güneydoğusu El Kaide'nin başka bir örgütlenme alanı olan Pakistan'la çevrili olduğu için, Baas rejiminin ayakta kalmasının kendisi açısından hayati

öneme haiz olduğunu bilerek Suriye'ye maddi, lojistik, stratejik destek verdi ve en önemlisi kendi uydusu durumundaki Şii Hizbullah'ı bölgeye yönlendirdi. Hizbullah'ın bölgeye nüfuz etmesi, dengelerin Esad lehine değişmesine katkı sağladı. Savaş tecrübesi oldukça iyi olan Hizbullah'ın Suriye'ye girmesiyle birlikte, stratejik öneme haiz olan El Kusayr bölgesi Hizbullah'ın yoğun çabaları sayesinde Suriye ordusunun eline geçti.

Emperyalizmin Suriye Korkusu

AKP, Suriye'deki sürecin Libya'dakinden çok farklı seyrettiğini görmeye başladığında, 'umudunu' devam ettirerek olası bir dış müdahaleyi beklemeye başladı. 2013'ün Eylül ayı başında, AKP'nin 'umutlarını' bu doğrultuda arttıran bazı gelişmeler de oldu. 21 Ağustos'ta Şam'ın doğusunda düzenlenen kimyasal saldırıda 2000'e yakın kişinin ölmesinden sonra ABD'li yetkililer, 27 Ağustos'ta yaptıkları açıklamada, Suriye'ye müdahalenin dört gün içerisinde gerçekleşebileceğini söylediler. AKP'nin 'kalemşörleri' başta olmak üzere tüm yandaşlar, bu gelişmeyi, Suriye Baası'nın Libya'daki gibi dış müdahale ile düşeceği yönünde okudular; ancak AKP'nin beklediği gelişme olmadı. Libya'ya müdahale sürecinde emin adımlar atan ABD, Suriye konusunda aynı kararlı adımları atamadı. Emperyalist koalisyonun eşanlı adımlar atamaması, İngiltere başta olmak üzere ABD'nin diğer Batılı müttefiklerinin Suriye'ye müdahale konusunda temkinli davranması sonucunda Rusya önemli bir stratejik hamle yaptı ve Suriye'nin kimyasal denetime açılabilmesi önerisinde bulundu. Obama, bu öneriye olumlu karşılık verdi ve kongrede müdahale konusunda yapılacak oylamayı iptal etti.

Emperyalist koalisyonun Libya'daki müdahale sürecine benzer şekilde Suriye'ye karşı hareket edememesinin çeşitli nedenleri bulunuyor. Her şeyden önce, Dünya halklarının müdahalenin meşruiyetini sorgulamaları, ABD'nin başını çektiği koalisyonun atacağı adımları sınırlandırdı. Öyle ki, ABD halkları dahi, olası bir müdahaleyi ciddi şekilde sorguladı. Askeri müdahale seçeneğinin gündeme geldiği süreçte yapılan anketlerde Washington Post ile ABC News'in ülke genelinde yaptığı

ortak çalışmaya göre her 10 Amerikalıdan 6'sının Suriye'ye sınırlı askeri müdahaleye karşı olduğu belirlendi. Diğer yandan NBC News'in anketine göre ise her 10 Amerikalıdan 5'i, Suriye'ye müdahaleye karşı olduğu yönünde fikir beyan etti. Aynı anket, Suriyeli muhaliflere Amerikan halkının sempati ile bakmadığını gösterdi buna ek olarak ABD halkının 10'da 7'sinin Suriyeli muhaliflere silah verilmesine karşı olduğunu ortaya çıkardı.

Askeri müdahalenin yapılabilmesindeki diğer başlıca neden ise, tarihsel korkular. ABD'nin Vietnam, Afganistan, Irak... hezimetleri yakın tarihte asla unutamayacağı deneyimleri oluşturuyor. ABD'nin, müdahale etmesi durumunda, başarısızlıklar zincirine yeni bir halka olarak eklenmesi kuvvetle muhtemel gözükken Suriye'ye karşı daha temkinli davranmak zorunda kaldığını ifade etmek gerekir.

Askeri müdahalenin emperyalistlerin gündeminden çıkmasını sağlayan bir diğer nedenin ise, Suriye muhalefetinin giderek artan heterojenliği olduğunu söyleyebiliriz. İç savaşın başlarında kısmen daha derli toplu gözükken Suriye muhalefeti, süreç ilerledikçe parçalandı, Selefi gruplar gücü ellerinde toplamaya başladı. Özellikle El Kaide ile ilintili Selefi cihadçıların bölgede aktif duruma gelmesi, ABD açısından ciddi bir risk yarattı.

Baas'ın düşmesi durumunda, El Kaide ve muadillerinin iktidarı alması, ABD'nin çıkarları ile uyumlu olmayacaktır. Hatta, Baas rejiminin elinde olduğu düşünülen kimyasal silahların bu grupların eline geçmesi, ABD için felaket senaryolarının en kötüsü olur. ABD'nin emperyal çıkarları bağlamında değerlendirdiğimizde, Selefi terör örgütlerinin Suriye'de iktidarı alıp

Baas'ın düşmesi durumunda, El Kaide ve muadillerinin iktidarı alması, ABD'nin çıkarları ile uyumlu olmayacaktır. ABD'nin emperyal çıkarları bağlamında değerlendirdiğimizde, Selefi terör örgütlerinin Suriye'de iktidarı alıp radikal ideallerini uygulamaya başladıklarında, ABD'nin bu grupları kontrol altına almak için harcayacağı enerjinin ciddi maliyet yaratacağı öngörülebilir. Böyle bir ihtimale karşı, Selefi gruplara kıyasla üzerinde Rusya ve ABD'nin belli anlaşmalara vardığı ve tavizler temelinde artık yıkılmayacağı anlaşılan Baas'ın iktidarda kalması, ABD'nin emperyal çıkarları açısından daha az risk doğuracaktır.

radikal ideallerini uygulamaya başladıklarında, ABD'nin bu grupları kontrol altına almak için harcayacağı enerjinin ciddi maliyet yaratacağı öngörülebilir. Böyle bir ihtimale karşı, Selefi gruplara kıyasla üzerinde Rusya ve ABD'nin belli anlaşmalara vardığı ve tavizler temelinde artık yıkılmayacağı anlaşılan Baas'ın iktidarda kalması, ABD'nin emperyal çıkarları açısından daha az risk doğuracaktır.

Suriye Ekseninde AKP-ABD Ayrışması

16 Mayıs 2013'te, Beyaz Saray'da Tayyip Erdoğan ile görüşen Obama, Suriye'ye askeri müdahale konusunda yukarıda belirttiğimiz risklerin göze alınmayacağını ima etmiş, AKP'nin Suriye'ye askeri müdahale beklentilerine cevaben şunları söylemişti: "Asıl soru bunun ne şekilde olacağı. Zaten bunları konuştuk. Suriye'deki şiddet ve sıra dışı durum için sihirli bir formül yok. Olsaydı, Sayın Başbakan (Erdoğan) ve ben bununla ilgili harekete geçerdik ve çoktan bitirmiş olurduk. Bunun yerine yaptığımız şey,

uluslararası baskıyı artırmak, muhalefeti güçlendirmek. Cenevre'deki görüşmelerin, Rusya'nın ve Suriye'de her kesimi içerecek siyasi geçişin temsilcilerinin de katılımıyla, sonuç verebileceğini düşünüyorum; Ancak bu sırada, muhalefete yardım ve insani durumla ilgilenmeye devam edeceğiz. Türkiye ile de yakın iştişare içinde olmayı sürdüreceğiz çünkü Türkiye'nin de bu durumdan derinden etkilendiğini biliyoruz."

Obama'nın, konuşmanın devamında, ABD'nin tek taraflı askeri müdahalesinin hiçbir sonuç getirmeyeceğini özellikle ifade etmesi de Suriye'de girişecekleri bir askeri müdahale durumunda düşecekleri zor duruma ve Suriye muhalefetine muğlaklığına işaret etmişti.

Söz konusu görüşmede Obama'nın kullandığı diplomatik dilin mealini şöyle açıklayabiliriz: "AKP, bölgede bağımsız politikalar izleyip ABD'yi askeri müdahaleye çekecek kışkırtmalarda bulunmaya devam ederse, zor duruma düşecektir."

Fakat AKP, geri dönüşü olmayan bir yola girdi. Suriye konusunda büyük konuşup büyük oynadı. Alevi Esad rejiminin yıkılmasını bir cihat faaliyeti gibi gördü ve soykırım yapmak için kolları sıvamış en fanatik İslamcı örgütlerle yoldaşlık duygusu ile hareket etti. Uluslararası ilişkiler öğretilerinde bir söz vardır: "iç politika ile dış politika arasındaki ayırım, suya çekilen çizgi gibidir." AKP'nin Suriye bataklığında iflas eden politikası, içeride birçok yansıma buldu. Gezi Süreci'nin oluşmasına katkı sağlayan zincir halkalarından birinin AKP'nin Suriye'de izlediği inatçı politikalar olduğunu ifade edebiliriz: Reyhanlı'da patlayan bomba, Selefi terör örgütlerine aktarılan kaynaklar...

Keza, 17 Aralık Operasyonu'nu da bu bağlamda değerlendirebiliriz. AKP'nin Suriye konusundaki maceracı ve inatçı tutumu, Selefi örgütleri bölgede sürekli cesaretlendirip onlara stratejik, maddi, lojistik destek sağlaması, kısacası AKP'nin bölgede ABD çıkarlarına aykırı yönde bağımsız hareketleri ABD'nin AKP'yi gözden çıkarmasındaki nedenlerden biriydi. Fethullah Gülen Cemaati'nin güçlü örgütlenme ağını kullanarak yaptığı operasyonun arka planındaki hareket ettirici de gücü de böyle okumak gerekir.

AKP, tüm bu gelişmelere rağmen, büyük zarar gördüğü ve hızla çamura battığı Suriye politikasından geri adım atamıyor, Ortadoğu'da tutunduğu son dal olan ve 'kazanması' halinde içeride de nefes almasını sağlayacak olan Suriye'yi bırakmayarak, deyim yerindeyse, kaybeden ata oynamakta ısrar edip savaşın daha fazla uzamasına ve her geçen gün daha fazla insanın ölümüne çanak tutuyor. Oysa zaten AKP'yi içinde bulunduğu uçuruma

iten şey de Suriye'de ve Mısır'daki başarısız politikadır. Öyle görünüyor ki AKP'nin tutunduğu son dal çoktan kırılmıştır.

İkinci Cenevre Konferansı Suriye'ye Barış Getirir Mi?

22 Ocak'ta toplanan İkinci Cenevre Konferansı'nın amacı, Suriye muhalefetiyle Baas rejiminin üzerinde uzlaştığı geçici hükümetin kurulması ve çatışan tarafların arasında ateşkesin sağlanması yönünde olsa da, Suriye'deki son durumun ortaya çıkarttığı tabloya bakarak, bu amacın gerçekleşmesinin imkânsız olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Her şeyden önce, "Suriye'de çatışan gruplar" ifadesi, artık eskisi kadar net değil. El Kaide'nin "Irak'a dönün" talimatına uymayan IŞİD ile El Kaide'ye bağlılığını bildiren Nusra Cephesi dahi birbirleriyle çatışıyor. İslami Cephe, IŞİD'e karşı savaşıyor. PYD, Nusra ile çatışma halinde... Yani, geline nokta Suriye'de muhalif grupların çoğu birbiriyle çatışıyor; fakat Cenevre 2'de yapılan konuşmalar, önerilen çözümler, çatışmalar yalnızca muhalifler ve rejim arasındaymış izlenimini verdi.

İkincisi, şu anda rüzgar net bir şekilde Baas rejiminden yana. Esad yönetimi, açıkça üstün durumda olduğu bir zamanda, Cenevre 2'de amaçlanan geçici hükümetin kurulması gibi bir seçeneği aklının ucundan dahi geçirmedir. Zaten, Baas rejiminin konferansa sunduğu beş maddelik çözüm planının içeriği, uzlaşmak gibi bir niyetlerinin olmadığını gösterdi.

Cenevre Konferansı'na muhalefeti temsilen davet edilen Suriye Muhalif ve Ulusal Devrimci Güçler Koalisyonu'nun (SMDK) Cenevre 2'deki genel tavrına baktığımızda, onların da uzlaşmak gibi bir

a m a ç l a r ı
o l m a d ı ğ ı n ı
g ö r ü y o r u z .
SMDK Genel
Sekreteri Bedir
Camus'un kon-
f e r a n s ı n
başladığı gün
konferanstan
beklentilerini
s ı r a l a d ı ğ ı
konuşmasında,
çok sert
ü s l u b u y l a
Suriye rejimini
temsilen gelen
heyetin eli kanlı
olduğu için
onlarla el sıkış-
m a y a c a ğ ı n ı
s ö y l e d i .
C a m u s ,
H u m u s ' t a k i

ablukayı kaldırmak, Doğu ve Batı Guta'dakileri kurtarmak için konferansa geldiklerini, eğer talepleri Baas rejimi tarafından kabul edilmezse, konferansı terk edeceklerini açıkladı.

SMDK'nın taleplerinin karşılık bulmayacağı aşikar. Çünkü SMDK'nın söz konusu taleplerini kabul ettirebilecek ne enerjisi, ne de gücü var. Zaten Cenevre 2'ye Suriye muhalefetine temsilen çağırılmalarını Suriye'deki ağırlıkları değil, diğer muhalif unsurlara göre daha yumuşak söylemlerde bulunmaları ve Batı'nın piyonları olmaları sağladı.

Cenevre 2'de, imkansızın gerçekleştiğini, SMDK'nın taleplerinin kabul edildiğini, Esad yönetiminin de geçici hükümet konusunda yumuşadığını düşünsek bile, Nusra ve IŞİD gibi fanatik grupların sürekli güçlendiği, AKP gibi iktidarlara cesaretlendirildiği, desteklendiği bir ortamda, Suriye'de akan kanın durmayacağı gün gibi ortada.

Çağın Erdinç

AKP, tüm gelişmelere rağmen, büyük zarar gördüğü ve hızla çamura battığı Suriye politikasından geri adım atamıyor, Ortadoğu'da tutunduğu son dal olan ve 'kazanması' halinde içeride de nefes almasını sağlayacak olan Suriye'yi bırakmayarak, deyim yerindeyse, kaybeden ata oynamakta ısrar edip savaşın daha fazla uzamasına ve her geçen gün daha fazla insanın ölümüne çanak tutuyor. Oysa zaten AKP'yi içinde bulunduğu uçuruma iten şey de Suriye'de ve Mısır'daki başarısız politikadır. Öyle görünüyor ki AKP'nin tutunduğu son dal çoktan kırılmıştır.

Feminizm Kadının Kurtuluşunun Yolunu Açabilir Mi?

Kadınların özgürlük mücadelesi dendiğinde bugün neredeyse herkesin aklına hemen "feminizm" gelmekte. Kadının eşitliğinden bahsettiğinizde feminist olarak değerlendirilmekten kaçamazsınız. Toplumsal algıda kadın özgürlük mücadelesinin topyekün feminizmle özdeşleşmesi, feminizmin başarısı kadar bu mücadelenin başka yürütücülerinin eksikliklerini de yansıtmaktadır. İlk ortaya çıkışından itibaren feminizmle arasına sınır çizgilerini kalın şekilde çizen Marksist geleneğin bugün devamcısı olduğu iddiasındaki sosyalist hareketlerin neredeyse tamamının feminizme iltica etmesi de bu algının gelişmesini kolaylaştırmaktadır. Hatice Osman, *Praksis* dergisindeki yazısında 12 Eylül yenilgisinin ardından Berlin Duvarı'nın çöküşünün yaşandığı dönem itibarıyla "Türkiye'de sosyalizm inişe geçerken Feminist Hareket yükselmeye başlar." (*Türkiye'de Sosyalist Feminizme Kaktüs'ten Bakmak*, *Praksis*, S:20, s.17) derken doğru bir noktaya işaret etmektedir. 12 Eylül darbesinin imza attığı fiziksel yenilgiye Doğu Bloku'nun yıkılmasının yarattığı ideolojik yenilgi eklendiğinde pusulasını şaşıran

sol, sığınacak yeni limanlar aramış ve bu yolda oradan oraya savrulmuştur. Sosyalist solun yeni kabesini bulması postmodernizmin yoğun ideolojik hegemonyası altında çok zor olmamış; açıktan postmodernizm sahiplenilmese de bu perspektif solun büyük çoğunluğunun temel beslenme kaynağı olmuştur. Postmodernist paradigma toplumsal muhalefet üzerindeki en büyük etkisini mega anlatıların reddi ya da daha yumuşak haliyle eleştiriye tabi tutulması temelinde göstermiş; bu mega anlatıların başında gelen Marksizm de bu süreçten payını büyük oranda almıştır. Artık toplumların sınıflar üzerinden kavranmasının çağının geçtiğini ilan eden postmodernizm, sınıfın yerine kimlikleri koymaktadır. Bu söyleme göre, değişimin motoru sınıf savaşmaları olmaktan çıkmış; kimlikler temelli yerel, mikro mücadelelerin zamanı başlamıştır. Sosyalist sol, ne yazık ki, oldukça hegemonik bu argümanları, adını koymadan sahiplenmiş; kimlikler icat etme (herkesin kendini tanımlayacağı bir kimlik arayışına girmesi) ve bu kimlikler üzerinden yürütülen mücadeleleri yüceltme, solun ana eksenini olmuştur. Kadın mücadelesi

alanında da postmodernist paradigmanın yansıması, kadın sorunu temelinde Marksizm'in eleştirisi ve revizyonuyla başlayan, ama sonuçta toptan redde varan bir pozisyonun gelişimi olmuştur.

1990'larla işaretlenen feminizmin üçüncü dalgası, dünya çapında olduğu gibi Türkiye'de de Marksizm'i feminizmle buluşturmaya girişen sosyalist feministlere ev sahipliği yapmıştır. Bu unsurlar, Marksizm'e bir katkı yapmak bir yana sosyalist solun önemli kısmını etkisi altına alacak, kadın sorununda Marksizm'in bir kenara bırakılmasına giden yolu açmışlardır. Marksizme yönelik eleştiri, "Marksizm'in kadın sorununu sınıf meselesine indirgemesi" temelinde başlamış; ileri boyutlarda Marksizmin erkek egemen bir ideoloji olduğu noktasına bile varabilmiştir: "Marksist teorinin kadınlar tarafından yeni bir teorileştirme çabası olan sosyalist feminizmde, Marksizmin cinsiyet ilişkilerini önemsemediği, dikkate almadığı en temel eleştiridir. Marksizm erkeksi koşullar altında ve erkeklere özgü olarak geliştirilmiştir. Marx ve Engels'in teorisi, toplumsal cinsiyet ilişkilerini marji-

nalleştirir ve kendi sorunsalları dahilinde, kadınların spesifik olarak ele alınmasını olanaksız kılmaya da zorlaştırır." (Serpil Çakır, *Feminizm Ataerkil İktidarın Eleştirisi*, 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s.459)

Marksizmle feminizm arasında köprü kurma çabası, kadın sorununda Marksizmi geliştirme şeklindeki masumane görünüşüne rağmen Marksizmin temelini oluşturan sınıf çatışmasını bir kenara bıraktığı ölçüde Marksizm'e yönelik bir saldırı niteliğine kavuşmuştur. Bu çaba, özellikle de postmodernizmin toplumsal muhalefet ve entelektüel alanı büyük oranda hegemonyası altına aldığı koşullarda, sosyalist solda sınıf yerine kimlik temelli siyaset yapma eğilimine önemli bir katkı sağlamıştır.

Kısacası, dünya çapında 1960'lar ve 70'lerdeki feminizmin ikinci dalgasından başlamak üzere kadının özgürlük mücadelesinde feminizmin sarsılmaz hegemonyası, 1980'lerin sonu ve 1990'lı yıllardan itibaren Türkiye'de de kendisini göstermiştir. Bu hegemonya Marksizm adına bir kayıp niteliği taşımıştır; ancak Marksizm ile feminizmin kadının kurtuluşu adına da aynı nitelikte olup olmadığına bakmak gerekmektedir.

Eğer feminizm kadının kurtuluşu için doğru bir rehber ise ve özgürlüğün yolunu açabilecekse Marksizm adına bir kayıp olması önemli değildir; bir dogma olmayan Marksizm bu çerçevede kendini yenileyecektir... Ama biz feminizmin kadının topyekün özgürleşmesinin yolunu açmaktan uzak

olduğu düşüncesindeyiz ve bu konuyu da feminizmin temel iddiaları temelinde tartışmaya açacağız.

Kadının Ezilmesinin Sorumlusu Kim? Ataerkil Sistem?

Feminizme yöneltilecek "kadının ezilmesine nasıl son verilecek" sorusu, "kadınlar neden eziliyor" sorusunun yanıtı verilmeden cevaplanamaz. Ezilmenin kaynağını doğru şekilde tespit edeceksiniz ki onu ortadan kaldırarak ezilme ilişkisini de sonlandırmanız mümkün olsun.

Birçok farklı feminizmden bahsetmek mümkün olsa da kadının ezilmesinin kaynağı olarak ataerkil sistemi görmekte hepsinin ortaklaştığını söylemek gerekir. Sosyalist feministler ezilmenin kaynağı olarak ataerkinin yanına kapitalizmi koysalar da ataerkilliği reddetmezler.

Kadının ezilmesinin kaynağına ataerkil sistemin yerleştirilmesinden de görüleceği gibi feminizm dünyayı kadın-erkek bölünmesi temelinde kavramakta ve hedef tahtasının merkezine -büyük oranda- erkek egemen sistemi koymaktadır: "Bence feminizm doğrudan erkek egemen iktidar ilişkilerini sorgulayan bir içeriğe sahip. Sonuç itibarıyla feminizm erkekliği üstün kılan, egemen hale getiren ilişkileri sorgulamaktan başlar; bunu değiştirmeyi talep eder ve değiştirilebileceğini düşündüğü öneriler sunar." (Serpil Sancar, *Türkiye'de Feminizm ve Kadın Hareketi*, Cogito, S:58, Bahar 2009)

Ataerki teorisi kadının ezilmesini kapitalist toplumsal ilişkilerin dışına yerleştirmekte ve ayrı bir egemen ilişkisi tanımlamaktadır: "Ataerki, özerk bir sömürü ve egemenlik sistemidir. Ataerkinin maddi temelinde kadınların

görünmeyen ve karşılıksız ev emeğinin sömürülmesi yatar. Kadınların emeği, esas olarak kapitalizmin çıkarı için değil, erkekler için yapılan bir şeydir." (Serpil Çakır, *age*, s.453)

Ataerki teorisi doğasında kadının ezilmesinden erkekleri sorumlu tutmaktadır: "Cinsiyetçi sistem, hem tek tek, hem de genel olarak erkeklerin lehine işleyen bir sistemdir. Ayrıca toplumsal bir sınıfın (burjuvazinin) da lehine işler." (Feminist, 1987, S:1)

Ataerkil sistem teorisi, kadının ezilmesinin maddi temellerini ortaya koymakta başarılı değildir. Kadının ezilmesinin temelinde kadının karşılığı ödenmemiş ev içi emeğine erkek tarafından el konulmasını yerleştirir ama bu eşitsiz ilişkinin nasıl başladığı sorusunun tatmin edici bir cevabını sunmaz. Radikal feministler, "Kadının ezilmesi, kadının biyolojisinden, doğurganlığından kaynaklanır" tespiti yaparak ezilmenin ortaya çıkış nedeğine açıklık getirmeye çalışırlar. Tarihin bir döneminde kadın, biyolojisi nedeniyle (doğurganlığı) ev içi emeğe hapsedilmiştir; erkek de üretimi elinde tutmasının avantajını tüm toplumsal yaşama kadına aleyhine eşitsiz ilişkileri hakim kılarak kullanmıştır. Radikal feministler, kadının ezilmesinin erkek ve kadının biyolojisi ve psikolojisi temelinde açıklamaya girişmekte; hatta bu bakışlarıyla tutarlı şekilde içlerinden "düşmanla yatmama" çağrısı yapanlar ("politik lezbiyenlik" savunarak) çıkmaktadır. Ancak bu bakış açısının kendi iç tutarlılığından bahsetmek mümkünse de kadının kurtuluşunu imkansızlaştırdığı açıktır. Radikal feminizmin vardığı tam bir ayrılıkçılığın (kadının erkekten kopması anlamında), geniş

Açıktır ki sorunun parçası olan çözümün parçası olamaz. Feminizm açısından kadının ezilmesinin nedeni ataerkil sistem ve dolayısıyla erkekler ise bu sorunun çözümünde onlara yer yoktur. Kadının yaşamının vazgeçilmez bir parçası olan (en azından milyarlarca insan açısından) erkekleri dışlayan bir çözüm nasıl bir çözüm olacaktır? Kadını ezen erkekler iken bu ezilme ilişkisi onlarda bir dönüşüm yaşanmadan nasıl ortadan kaldırılacaktır? Erkek, çıkarlarının aksine olacak böyle bir dönüşüme nasıl ve neden ikna olacaktır? Erkeğin doğasında (biyolojik-psikolojik) onu kadını ezmeye iten bir yan keşfedip sonra da bu sabit doğayı aşmak nasıl mümkün olacaktır?

kitleler açısından ciddiye alınması imkansızdır. Dolayısıyla erkeklerden ayrı bir kadın toplumu olamayacağına göre bu bakışın kadının özgürlük mücadelesi açısından sunabileceği pek bir şey yoktur.

Radikal feminizmi bir kenara bırakırsak diğer feminizmlerin kadının ezilmesinin nasıl başladığını açıklayamamaları ya da alttan alta erkek biyolojisi ve psikolojisini hedef göstermeleri de kadının kurtuluşu konusunda çıkmaz yol olmalarını neden olur. Erkek cinsi bir kere kadını mağlup ederek kendi iktidarını kurmuş ve bunlar fayda sağlamışsa neden bu düzenden vazgeçsin? Kadınların erkek egemen sistemi ortadan kaldırması nasıl mümkün olacak?

Açıktır ki sorunun parçası olan çözümün parçası olamaz. Feminizm açısından kadının ezilmesinin nedeni ataerkil sistem ve dolayısıyla erkekler ise bu sorunun çözümünde onlara yer yoktur. Kadının yaşamının vazgeçilmez bir parçası olan (en azından milyarlarca insan açısından) erkekleri dışlayan bir çözüm nasıl bir çözüm olacaktır? Kadını ezen erkekler iken bu ezilme ilişkisi onlarda bir dönüşüm yaşanmadan nasıl ortadan kaldırılacaktır? Erkek, çıkarlarının aksine olacak böyle bir dönüşüme nasıl ve neden ikna olacaktır? Erkeğin doğasında (biyolojik-psikolojik) onu kadını ezmeye iten bir yan keşfedip sonra da bu sabit doğayı aşmak nasıl mümkün olacaktır?

Kızkardeşlik Mümkün Mü?

Feminizm, dünyayı kadın-erkek ikiliği temelinde algıladığından kadınların ayrı bir toplumsal grup olarak erkek egemen sisteme karşı ortak mücadele yürütmesini hedeflemektedir:

"Kadınların ayrı bir toplumsal grup olduğunu vurgulamıştık... bizlerin ezilmişlik konularımızı kavramamız ve çözümler geliştirebilmemiz, salt bizim sahip çıkabileceğimiz bağımsız bir kadın hareketinin yaratılması ile mümkün olacaktır. Tek tek kadınlar olarak yaşadığımız ve cinsiyetimizden kaynaklanan kadınlık sorunları ezilmemizin ortak paydasını ve bir bütün olarak bizleri birleştiren temeli oluşturuyor. Doğduğumuz günden başlayarak öğrendiğimiz ortak kadınlık rollerinin, bizim ezilmemizin hem ifadesi olduğunu, hem de ezilmişliğini gizlediğini düşünüyoruz." (Kaktüs, 1988, S:1, s.12)

Kadınların erkek egemen sistem karşısında ortaklığına vurgu yapan en önemli kavram "kızkardeşlik" kavramıdır. Feminizm ikinci dalgası içinde kadın hareketlerinin farklı kim-

likler etrafında kimi zaman birbirlerine karşı da olacak şekilde bölünmesi ve parçalanmasından sonra bu kavram daha da tartışmaya açık hale gelmiştir. Özellikle de postmodernizmin etkisiyle herkes yeni kimliklerini keşfederken bu kimlikler yeni bölünmelerin kapısını araladığı oranda ortak hareket zeminini de ortadan kaldırmıştır:

"...kadınlar arası birliği oluşturan temelin ortak ezilmişlik olduğunu söyledik. Şimdi ise kadınlar arasında bir çeşitlilik ve farklılık olduğunu vurgulamak istiyoruz. Feminizm ve örgütlenme biçimleri, bu çelişki yani birlik/çeşitlilik üzerinde yükseliyor. Kadınların cinsiyetlerine bağlı kimlikleri, bu kimliği tamamlayan ırk, sınıf, din, yaş gibi öğelerle birlikte oluşuyor. Ayır dinlerden, sınıflardan, kültürlerden olmamız, her birimizin kendi kadınlık konumuna vereceği yanıtları belirtiyor... Bölünmüşlüğümüzü görmezden gelmek, genel olarak kadınlar arası bir özdeşliği varsaymak, dolayısıyla Bağımsız Kadın Hareketi'ni tek bir politik birlik içinde eritmek, bizi, sektirlik, dışlayıcılık ya da eylemsizlik gibi açmazlara götürebilir. Bağımsız Kadın Hareketi'nin çok parçalı, çok sesli, türdeş olmayan kadınların oluşturacağı bir hareket olacağına inanıyoruz. Bu anlamda farklı grupların uygulayacağı politikalar arasında farklılıklar olması da kaçınılmaz." (Kaktüs, 1988, S:1, s.13)

Bütün kadınların (farklı sınıflara mensup) ezilmeden aldıkları payın farklılığını başka bir tartışmanın konusu olarak bir yana bırakalım; insanlığın yaşamını yüz binlerce yıldır

belirlediği söylenen ataerkil sistemin birlik olmayı bile başaramamış bir kadın hareketiyle bertaraf edilmesinin mümkün olamayacağı ortadadır. Hatta kadının özgürlüğü bağlamında önemli bir kazanımın bile parçalanmış bir hareketin harcı olmadığı açıktır. Kısacası feminizm geldiği noktada kadın özgürlüğü açısından ciddi kazanımlar elde etme imkanına bile sahip olmayan, postmodernizmin kimlik siyasetiyle zehirlenmiş ve böylece etkisizleşmiş bir harekete (böyle denilebilirse) dönüşmüş; bırakalım kadının kurtuluşu gibi büyük bir projeyi, kendisi sadece bir kimlik olmuştur.

Bu yazı çerçevesinde ilk olarak feminizmin kadının ezilmesinin maddi kaynaklarını ortaya koyamadığını, dolayısıyla da temellerini bilmediği ezilmeye son verme imkanının da olmadığı tartıştık. Kadının ezilmişliğini erkek egemen sistemde ve erkeklerin çıkarları temelinde algılayış, bu dünyada kadın ve erkeğin ayrılmazlığı düşünüldüğünde bu ezilmişliği aşmayı imkansızlaştırmaktadır. Feminizmin kadının kurtuluşu mücadelesindeki başarısını tartmak için yürüttüğümüz ikinci bir tartışmada hangi güç-

leri, sorunun kaynağı olarak gördükleri ataerkil sisteme (bazen ek olarak da kapitalizme) karşı harekete geçirdiğini ele aldık. Bütün kadınları aynı kotada eriten "kızkardeşlik" kavramını bir kenara bırakan (bunu feminizm-Marksizm bağlamındaki diğer yazılarımızda detaylı olarak tekrar tartışacağız) üçüncü dalga feminizmin kendisini küçük, parçalanmış; bir hareket olma niteliğini kaybetmiş bir noktaya indirerek kadının özgürlük mücadelesinde giderek daha çok bir çıkmaz sokağa dönüşmektedir. Feminizm ve Marksizm temelli incelemelerimize bu yazı ile bir giriş yaptığımızı, farklı konulardaki tartışmaları gelecek sayılardaki yazılarımızda sürdüreceğimizi belirterek bitirelim.

Güneş Gümüş

UKRAYNA'DA VEKÂLET SAVAŞI

Ukrayna'da sokaklar neredeyse iki aydır ateşini kaybetmeden süren bir çatışmaya ev sahipliği yapıyor. Doğu ile Batı arasındaki gerilim etkisini sokaklarda yürütülen vekâlet savaşları ile gösteriyor. Sokaklarda Ukrayna'nın eksenini yeniden çizmeye kararlı görünen kitleler ile iktidardaki yönetici elitler arasında gerilen yay Ukrayna'yı iç savaşın eşiğine taşımış durumda.

2004: Turuncu Devrim

Ukrayna Doğu Bloku ülkeleri içerisinde her zaman özel bir konuma sahip oldu. SSCB içerisinde Rusya'nın ardından ikinci büyük ekonomi olan Ukrayna, bugün de Soğuk Savaş'ın sonra ermesinin ardından ülkeyi önemli bir ekonomik ortak olarak gören Rusya ile eski Doğu Bloku ülkelerini kendi periferisine çekmek isteyen Avrupa arasında bir kapişma sahasına dönüştü.

Bu çatışma yeni değil. 2004 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında da ülkede bulunan AB yanlısı kesim, bugün cumhurbaşkanı olan Victor Yanukovic'in seçim sonuçlarına hile karıştırdığı gerekçesiyle ayağa kalkmıştı. Muhalefet hareketinin güçlü tepkisi sonrasında Ukrayna meclisi seçimleri iptal etmiş ve tekrarlanan seçimlerde bugün de muhalefetin önemli simalarından birisi olan Victor Yuşçenko cumhurbaşkanı seçilmişti. Bu süreçte Yuşçenko'nun seçim

döneminde kullandığı turuncu renkten hareketle "Turuncu Devrim" adı verilmişti. Benzeri renkli "devrim" süreçlerine Ukrayna'nın ardından Rusya yanlısı yönetimlerin iktidarda olduğu Gürcistan ve Kırgızistan gibi ülkelerde de rastlanmıştı. Ukrayna hikâyesine geri dönecek olursak 2010 yılı Turuncu Devrim'le işbaşına gelen iktidarın sonu olmuştu. 2010 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Victor Yanukovic yeniden cumhurbaşkanlığına seçilmiş ve rakibi Yuşçenko'yu yenilgiye uğratmıştı. Yuşçenko'nun kaybetmesinde en önemli faktörlerden birisi de renkli devrimle iş başına gelen yönetimin kitlelerin taleplerine yeterince yanıt verememesi ve karıştıkları yolsuzluk iddiaları olmuştu.

Ukrayna'da Neler Oluyor?

Ukrayna son iki aydır 9 yıl önce bir benzeri yaşanan politik gerilimlere yeniden döndüğünü gösteriyor. Sokaklarda göstericiler ile berkut adı verilen (bizdeki çevik kuvvet polislerine benzer) polis birlikleri arasında adeta bir sokak savaşı yaşanıyor. Olayların fitilini Cumhurbaşkanı Victor Yanukovic'in AB ile Kasım ayında yapılması planlanan serbest ticaret anlaşmasını reddetmesi oldu. Sonrasında yaşananları kısa bir kronoloji ile vermek okuyucular açısından meselenin anlaşılmasında kolaylaştırıcı bir rol oynayacaktır:

*** 19 Kasım 2013:** Hapiste bulunan eski Ukrayna Başbakanı Yulia Timoschenko'nun Almanya'da tedavi görmesi için serbest bırakılmasını öngören karar tasarısı reddedildi.

*** 21 Kasım:** Ukrayna'da Avrupa Birliği ile yapılmak istenen serbest ticaret anlaşması milli güvenlik gerekçe gösterilerek askıya alındı. AB anlaşma öncesi Timoschenko'nun serbest bırakılmasını ön koşul olarak gösteriyordu. Başbakan Mikola Azarov AB yerine Moskova ile ekonomik ilişkileri geliştirmeye devam edeceklerini açıkladı. Rusya ise Ukrayna üzerinde siyasi baskı kurarak bu anlaşmayı engellemeye çalışıyordu.

*** 24 Kasım:** 2004 yılında yaşanan Turuncu Devrim'in ardından en kitlesel sokak gösterileri yaşandı. 100 binden fazla insan AB ile anlaşmanın reddedilmesine karşı sokağa döküldü: "Avrupa'da yaşamak istiyorum.", "Ukrayna Avrupa'nın bir parçasıdır."

*** 1 Aralık:** Timoschenko kendisini destekleyenlere "Uçakla, arabayla ya da yürüyerek Kiev'e gidin. 1 Aralık'ta herkesi Kiev'de toplayın" mesajını ilettili.

*** 1 Aralık:** Kiev'de bir mahkeme, başkentte bütün gösterileri 7 Ocak'a kadar yasakladı.

*** 3 Aralık:** Nikola Azarov yaşanan eylemlerin bir darbe girişimi işaretleri taşıdığını

söyledi: “Darbeye dair tüm işaretler var... Bu çok ciddi bir durum. Sabırlıyız ama ortaklarımızın, her şeyi izin verildiği duygusuna kapılmalarını istiyoruz.”

* **9 Aralık:** Kiev'de Shevchenko Bulvarı'nda bulunan Lenin Heykeli göstericiler tarafından yıkıldı. Göstericiler tarafından elde tutulan bazı alanlar polis saldırısıyla boşaltıldı.

* **11 Aralık:** AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Cathrine Ashton Bağımsızlık Meydanı'nda göstericiler tarafından sloganlarla karşılandı.

* **12 Aralık:** Cumhurbaşkanı Victor Yanukovic AB ile gümrük anlaşmasını imzalamak istediğini ancak bunun zamanını söyleyemeyeceğini ifade etti.

* **17 Aralık:** Rusya Ukrayna'ya sattığı doğalgazın bin metreküpünün bedelini 400 dolardan 268,5 dolara indirdi. Moskova ayrıca, Ukrayna'ya yardım amacıyla Ukrayna devlet tahvillerine 15 milyar dolar yatırma kararı aldı.

* **19 Aralık:** Yanukovic, “Herhangi birinin buraya gelip bize nasıl yaşayacağını öğretmesine karşıyım. Daha da önemlisi bunun bizim iç meselemiz olması ve kimsenin içişlerimize karışmaması.” demişti.

* **17 Ocak:** Hükümet, protesto gösteri-

lerini yasaklayan bir dizi karar aldı.

* **19 Ocak:** Hükümet tarafından sokak eylemlerinin kısıtlanma kararı alınmasının ardından 2 aydır süren eylemler en şiddetli noktasına ulaştı. Göstericiler gece düzenlenen saldırıda polisin gerçek kurşun ve el yapımı gerçek bomba kullandığını iddia ettiler. Göstericilerin bir polisi bıçakla yaraladığı ve iki polisi yakalayıp Belediye binasında rehin tuttuğu açıklandı.

* **20 Ocak:** Siyasi krize çözüm bulmak amacıyla akıl adamlar heyeti kurulacağı açıklandı.

* **22 Ocak:** Kiev'de göstericilerin tuttuğu barikatlara yapılan saldırıda iki kişi yaşamını yitirdi.

* **23 Ocak:** Gösteriler Ukrayna'nın diğer bölgelerine de yayıldı. Lviv'de göstericilerin valiliği basması üzerine vali istifasını imzalamak zorunda kaldı.

* **23 Ocak:** Victor Yanukovic muhalefet liderleriyle görüşme masasına oturdu.

* **25 Ocak:** Süren eylemlerde son beş günde beş eylemcinin öldüğü belirtildi.

* **25 Ocak:** Cumhurbaşkanı Yanukovic muhalefette bulunan Vatan Partisi lideri Arseniy Yatsenyuk'a başbakanlık, eski dünya boks şampiyonu ve Reform İçin Ukrayna Demokratik Birliği Partisi lideri Vitali Kličko'ya insani işlerden sorumlu başbakan yardımcılığı teklifinde bulundu.

* **27 Ocak:** Başbakan Mikola Azarov görevinden istifa etti.

* **28 Ocak:** Protestoları yasaklayan yasanın geri çekilebileceği açıklandı. **l a n ı r k e n ,** Yanukovic göstericilere barikatları kaldırmaları ve devlet kurumlarına saldırıları durdurma şartıyla siyasi af vaadinde bulundu.

* **31 Ocak:** Ukrayna ordusu Cumhurbaşkanı Yanukovic'ten krizi dindirmek için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etti.

Krizin Kökenleri

Moskova Dış İlişkiler ve

Savunma Politikaları Konseyi Üyesi Sergey Karaganov'un BBC'ye verdiği röportajda aktardığı “Yaklaşık 20 yıldır, Rusya ve Avrupa Birliği eski Sovyet bölgelerinde 'sıfır toplamı, yani bir tarafın kazancının, diğerinin kaybı olduğu' bir oyun oynuyordu.” (26 Kasım, BBC Türkçe) sözleriyle krizin kaynağını özetliyor. Doğu Bloku'nun çöküşü Batı kapitalizmine ciddi bir genişleme imkânı yaratmıştı. Berlin Duvarı'nın yıkılışını anlatan “Elveda Lenin” filminin bir sahnesinde duvarın yıkılışının ardından Berlin sokaklarında bir gecede Coca Cola'nın arz-ı endam etmesi gibi Ukrayna başta olmak üzere birçok önemli bölge serbest piyasaya balıklama atlamıştı. Ta ki Rusya 90'lar-daki edilgen politikasını Putin'le terk edip bölgede eski nüfuz alanını sağlamak için saldırgan politikalar izleyene dek.

Doğu Bloku'nun çöküşünün ardından yaşanan 90'lı yıllar Ukraynalıların yaşam koşullarının kötüleşmesini de beraberinde getirdi. 1990 yılından 2000 yılına kadar geçen 10 yıllık sürede gayri safi milli hâsıla 90 milyar dolardan, 31 milyar dolara düşerken; ülkede Sovyet döneminin zenginlikleriyle beslenen asalak oligarkların sayısında muazzam bir artış yaşandı. Polonya'da yayın yapan Wprost dergisinin araştırmasına göre Ukrayna'da dolar milyarderi sayısı sadece geçen yıl 15'ten 24'e yükseldi. Milyarder sayısındaki bu yükselişe yoksul milyonların sayısındaki artış eşlik ediyor. 2009 yılında yaşanan krizin ardından Ukrayna'da işsizlik 3 kat artarak nüfusun % 9'una ulaşmıştı.

2008'de yaşanan mali kriz de Ukrayna'da oldukça etkili olmuş, özellikle enerji ithalatında doğrudan Rus doğalgazına bağımlı olan ülkenin borçlarını ödeyememesine yol açmıştı. 2009 başında bozulan Rusya-Ukrayna ilişkileri Rusya'nın doğalgaz akışını durdurmasıyla iyiden iyiye gerilmişti. Rusya'nın hamlesi Ukrayna ekonomisinin kilit sektörlerinden demir çelik endüstrisini felce uğratmış ve işsizliğin artmasında, işçi sınıfının ücretlerinde yaşanan düşüşlerde rol oynamıştı. Ukrayna ise Rusya'ya Avrupa'ya transit geçiş yapan boru hatlarını kapatarak cevap vermiş ve ikili meselenin uluslararası bir boyut kazanmasına neden olmuştu. Bugün yaşanan siyasal krizde de Ukrayna'nın başını en çok ağrıtaacak konulardan birisi olası bir AB ile yakınlaşma durumunda Moskova'nın elindeki ekonomik sopayı kullanmaktan çekinmeyecek olmasıdır.

Uzun vadede AB ile ilişkilerin geliştirilmesinden ve tam üyelikten yana saf tutan bu siyasal aktörlerin giderek büyüyen toplumsal çelişkilerin ve siyasal ayrışmaların karşısında çaresiz kalacağını görmek zor değil. Denenmiş ve kaybetmiş aktörlerle Ukrayna adeta bir girdabın içinde debelenmeye devam edecektir. Sol-sosyalist hareketlerin zayıflığı da Ukrayna'da toplumsal muhalefet egemen sınıfın çatışması ekseninde gelişmesinde kolaylaştırıcı bir etken oluşturmaktadır. Ülkede SSCB döneminin acı bir hatırası olarak ayakta kalmaya çalışan Komünist Parti dışında "sol" bir unsura rastlamak oldukça zor.

Özellikle Yanukovic'in anlaşmayı son anda geri çekmesinde Rusya'nın uyguladığı havuç-sopa taktiği oldukça etkili bir faktördü.

İki ülke arasındaki kriz ne denli büyük olursa olsun Rusya'nın Ukrayna ile karşılıklı bağı koparması çok da mümkün görünmemektedir. Ukrayna'nın Karadeniz kıyısındaki Sivastopol kentinde bulunan Rus donanma üssü Rusya'nın Karadeniz'e açılan kapılarından birisi. Turuncu Devrim'in ardından Cumhurbaşkanı Victor Yuşçenko 1997 yılında imzalanan anlaşma uyarınca 20 yıllığına Rusya'ya kiralanan Sivastopol Limanı ile ilgili anlaşmanın 2017 yılında yenilenmeyeceğini belirtmiş ve Rus gemilerine hareketlerinde sınırlamalar getirmişti. Ancak Yanukovic'in yeniden cumhurbaşkanı olması ile birlikte Ukrayna'nın politikası değişmiş ve 2010 yılında 25+5 yıllık bir anlaşma daha imzalanmıştı. Ukrayna'nın stratejik önemini Putin'in kullandığı "Tek ulus iki devletiz" söyleminden de bulmak mümkün.

Toplumsal Yapıda Bölünme ve Siyasal Aktörler

İktisadi ve politik gerilimler toplumsal hayatta da etkisini fazlasıyla hissettirmektedir. Ülkenin batısı ile doğusu, kuzeyi ile güneyi arasında ciddi bir kırılma söz konusu. Rusya ile bağımlılığın yarattığı rahatsızlık kadar, özel-

Ülkede muhalefetin en önemli isimlerinden Victor Yuşçenko ve Yulia Timoschenko Turuncu Devrim'in ardından ülkeyi IMF ve uluslararası kapitalist sistemin insafına terk ederek halkın yaşam koşullarının kötüye gitmesinde doğrudan rol oynamışlar, aynı zamanda yolsuzluk iddialarıyla adları sıkça anılmıştı. Öte yandan hareketin öne çıkardığı diğer isimler eski dünya şampiyonu boksör Vitali Klitchko ve eski futbolcu Andriy Shevchenko. Bu bile süregiden muhalefet hareketinin içerik olarak ne kadar çorak olduğunun göstergesi gibi.

likle Turuncu Devrim'in ardından AB ve Batı ile yaşanan yakınlaşmadan halkın büyük çoğunluğunun beklentilerini karşılayamamış olması çatışma sahasını daha da çıkışsız hale getirmektedir.

Muhalefet hareketinin politik önderliği ise geçmişte denenmiş ve hayal kırıklığı yaratmış ya da siyaset sahnesine yeni çıkmış siyaset dışı isimlerden oluşmaktadır. Ülkede muhalefetin en önemli isimlerinden Victor Yuşçenko ve Yulia Timoschenko Turuncu Devrim'in ardından ülkeyi IMF ve uluslararası kapitalist sistemin insafına terk ederek halkın yaşam koşullarının kötüye gitmesinde doğrudan rol oynamışlar, aynı zamanda yolsuzluk iddialarıyla adları sıkça anılmıştı. Öte yandan hareketin öne çıkardığı diğer isimler eski dünya şampiyonu boksör Vitali Klitchko ve eski futbolcu Andriy Shevchenko. Bu bile süregiden muhalefet hareketinin içerik olarak ne kadar çorak olduğunun göstergesi gibi. Uzun vadede AB ile ilişkilerin geliştirilmesinden ve tam üyelikten yana saf tutan bu siyasal aktörlerin giderek büyüyen toplumsal çelişkilerin ve siyasal ayrışmaların karşısında çaresiz kalacağını görmek zor değil. Denenmiş ve kaybetmiş aktörlerle Ukrayna adeta bir girdabın içinde debelenmeye devam edecektir. Sol-sosyalist hareketlerin zayıflığı da Ukrayna'da toplumsal muhalefet egemen sınıfın çatışması ekseninde gelişmesinde kolaylaştırıcı bir etken oluşturmaktadır. Ülkede SSCB döneminin acı bir hatırası olarak ayakta kalmaya çalışan Komünist Parti dışında "sol" bir unsura rastlamak oldukça zor.

bir alternatif haline gelecektir. Özellikle yakın geçmişte ciddi seçim başarısı elde eden Svoboda (Özgürlük Partisi) hareketi içerisindeki radikal pratiğiyle dikkat çekiyor. Svoboda 2012 seçimlerinde oylarını neredeyse 10 katına çıkararak % 10 oy oranına ulaşmış ve parlamentoda grup kurmayı başarmıştı. Geçtiğimiz ay ABD'li senatör John McCain'in Kiev'e yaptığı ziyarette Svoboda lideri Oleh Tyahnibok ile birlikte aynı kürsüyü paylaşması dikkat çekiciydi.

Parti üyeleri Kiev'de Lenin heykelinin yıkılmasında başı çekmişlerdi. Svoboda faşist bir hareketin sahip olabileceği bütün özelliklere sahip: Ateşli bir gençlik kitlesi, güçlü bir antisemitizm ve Rus karşıtlığı, Ukrayna tarihinin parçası olan milli karakterlere ve olaylara atfedilen kutsal önem... 15 bin Svoboda (Özgürlük Partisi) üyesi Ocak ayı başında İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilerle işbirliği yapan Stepan Bandera'yı anmak için yürüyüş gerçekleştirmişlerdi.

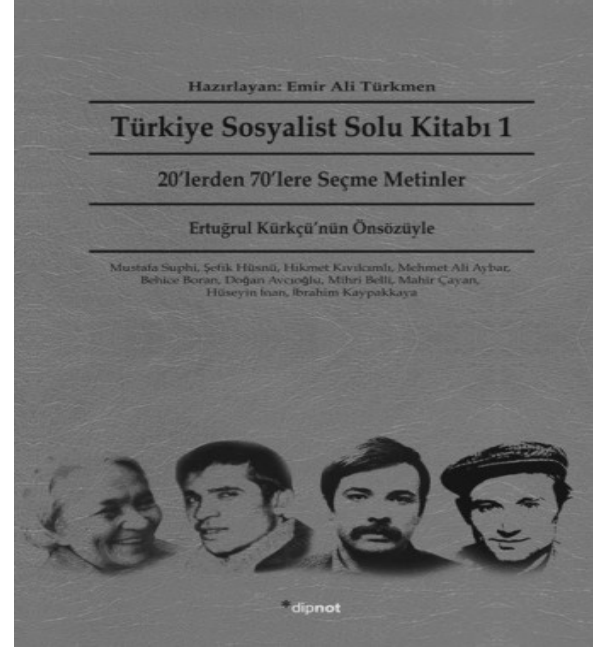
Ukrayna'da süren eylemlerin şu an nereye evrileceği kestirilemiyor. Batı medyasında sıkça dile getirilen senaryolardan birisi iç savaş ihtimali ve bu durum hiç de imkânsız görünmüyor. Her ne gerçekleşirse gerçekleşsin kazananın Ukrayna'nın yıllardır büyük yoksulluk içerisinde yaşamaya zorlanmış emekçi sınıflarının olmayacağı kesindir.

Emre Güntekin

Ukrayna'da süren eylemlerin şu an nereye evrileceği kestirilemiyor. Batı medyasında sıkça dile getirilen senaryolardan birisi iç savaş ihtimali ve bu durum hiç de imkânsız görünmüyor. Her ne gerçekleşirse gerçekleşsin kazananın Ukrayna'nın yıllardır büyük yoksulluk içerisinde yaşamaya zorlanmış emekçi sınıflarının olmayacağı kesindir.

Hem AB'den hem Rusya'da n umudunu kesen kitleler için toplumsal muhalefet içerisinde önemli bir güce erişen faşist hareket dikkate alınması gereken

E.Kürkçü, Sosyalist Solun Tarihsel Hesaplaşmasında Çoktan Sınıfta Kaldı

Dipnot Yayınevi'nden önemli bir kitap yayımlandı: **"Türkiye Sosyalist Solu Kitabı-1"**. Kitap, 1920'lerden 1970'lere kadar sosyalist solun liderlerinin kaleminden çıkan en kritik metinlerin bir derlemesinden oluşuyor. Yazarlar, Mustafa Suphi, Şefik Hüsnü, H.Kıvılcımlı, M. Ali Aybar, B. Boran, D. Avcıoğlu, M. Belli, M.Çayan, H.İnan, İ.Kaypakkaya'dan oluşuyor. Yeri gelmişken hemen belirtelim, derlemeler okunduğunda sosyalist dünya devriminden bahseden, muhtevası tutkulu proletarya enternasyonalizmi ve devrimci Marksist prensiplerle yoğrulmuş Mustafa Suphi ile diğer bütün liderler arasındaki büyük mesafe, kendisini olanca çıplaklığıyla hissettiriyor.

Türkiye sosyalist solu adına gerçek bir hesaplaşmanın başlaması noktası tam da Şefik Hüsnü ve ardından gelenlerle Mustafa Suphi arasındaki kopuştur. Bu kopuş incelenmeden, bu kopuşun tarihsel ve uluslararası arka planı araştırılmadan bu kitabın da konusu ve hatta amacı olan teorik ve tarihsel muhasebe katiyen gerçekleştirilemez.

Kitap özünde bir derleme olduğundan bir-biri ardına dizilen metinlerden oluşuyor. Bu metinleri anlamlı bir bütün haline

getirmek içinse belirli bir tarihsel bilgi ve yine belirli bir derinliği içeren sağlam bir politik perspektif gerekiyor. Bunlar olmadan kitap belgeler toplamı olmanın ötesine gidemeyecektir. Bu yüzden de derlemenin sağlam bir önsöze ihtiyacı bulunmaktadır. Bu işi de Ertuğrul Kürkçü üstlenmiş. Gelgelelim Kürkçü'nün bu önemli işin altından kalkabildiğini söylemek imkansız. Bu derlemeyi oluşturan metinleri tarihsel ve teorik bir bütünlüğe kavuşturması ve buradan sağlam bir perspektif oluşturmaya başlamadan önce seçilen metinler hakkında oldukça önemli bir itirazı ortaya koymak gerekiyor. Bu da Şefik Hüsnü'nün 1927 yılında kaleme aldığı "Kemalizmin Tekamülü: Milli İnkılaptan Burjuva Diktatörlüğüne" adlı metinle alakalıdır. Zira bu metin Şefik Hüsnü'nün gerçek mahiyeti ve TKP'nin nasıl bir dönüşüm geçirdiği hakkında yanlış bir izlenim vermektedir. Çünkü 1927 yılında Stalinizmin egemenliği altına aldığı Komintern'de 3.Dönem politikaları egemendir. Komintern daha önce ihanete varan pasifist politikalarından sonra keskin bir zikzakla ultra solcu bir dönem içerisine girmiştir. Bu yüzden de Şefik

Hüsnü'nün 1927'deki metni hiç de TKP'nin genel tarihsel çizgisini yansıtmayacak şekilde sol bir içeriğe sahiptir. Bu da dönemi bilmeyen okurlar için yanıltıcı olacaktır. 1927'deki metinde Kemalizme eleştirelilik izlenimi veren ifadeler, tamamen yanıltıcıdır. Hatta TKP, Kemalizm'e destek ya da muhalefeti sonlandırma anlamında 1937'deki **desantralizasyon** kararı ile ülke içerisindeki parti faaliyetlerini sonlandırmıştır. **TKP zaten daha sonra geçmiş çizgisini kendisi eleştirecektir.** Kürkçü'nün alıntısını kullanırsak "hükümet faaliyetlerinin müspet taraflarını görmezden gelmeye, henüz inkılap kuvvetlerini teşkilatlandırmak ve kati mücadeleler için hazırlamak yoluna girmeyi becermemiş olduğumuza bakmayarak ulu orta amele ve köylü hükümeti şiarını sürmek..." İşte TKP'nin esas tarihsel çizgisini açıklayan resmi çizgisi budur. Yani bir yandan amele ve köylü hükümeti şiarı eleştirilirken Mustafa Suphi hedef alınıyor, diğer yandan hükümetin müspet tarafları vurgusuyla da kendi 3.Dönemlerinin özeleştirisi yapılıyor. Gelgelelim Kürkçü, meselenin özüne dair bu gibi konulara girmiyor. Ama kitaptaki tek Şefik Hüsnü makalesi olan söz konusu

yazı, yanıltıcı bir tarih algısı oluşturma-
cağından önemli bir çarpıtma ile karşı
karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz. Kaldı ki Şefik Hüsnü'nün genel TKP
çizgisine göre fazla solda kalan söz
konusu metni bile tarih boyunca sosya-
list sola damgasını vuracak olan aşā-
macılık, ilerici burjuvalar, yurtseverlik,
çarpık bir antiemperyalizm gibi sağ
sapmalar hususunda fazlasıyla
zengindir. Devrimci Marksizmden
ayrılan bu gibi ciddi kopuşlar ve daha
başkaları, Şefik Hüsnü'den Hikmet
Kıvılcımlı'ya ve daha sonraki lider
yazarların hepsinde görülecektir. Mustafa Suphi, bu yüzden adeta bir
yıldız gibi parlamaktadır.

Kürkçü Yeni Kuşaklara Sağlam bir Tarih Anlatamaz

Kürkçü, önsözüne Mustafa Suphi ile
başlıyor ve ardından uzun bir
Kemalizm eleştirisi geliyor. Bu eleştiriler
bizler de imzamız atarız, orası
ayrı; ama Türkiye sosyalist geleneği ve
onun çekim alanında olan yeni bir
radikal kuşak, heba edilen onca fırsat ve
zamandan sonra daha fazlasını hak
etmiyor mu? Devrimci akıl yürütmenin
eleştirelliği doğrudan ve hesapsızdır. O
halde şöyle bir soru yöneltelim:
**"Tamam, Kemalizm emekçi sınıflar ve
komünistler için berbat bir şey de nasıl
oldu da TKP, Mustafa Suphi'lerin
ardından Kemalizme yedekleniverdi?"**
Uzun uzun Kemalizm eleştirisi yapıp
bu can alıcı sorunun üzerinden
atlıyorsanız Türkiye sosyalist solu adına
yaptığınız her analiz, baştan sona eksik
ve dolayısıyla çarpık olacaktır. Kemalizmi
ilerici, antiemperyalist sayma, sosyalist devrim
hedefinden cayma, Kürt katliamlarını onaylama
gibi ihanetlerin ardından en sonunda
1937'deki desantralizasyon kararıyla
TKP'nin fişini çekme; Stalinleştirilen
TKP'nin Kemalizme yedeklenmesinin
ana başlıkları bunlar.

Ertuğrul Kürkçü hayatı boyunca yaptığı
gibi bu önsözde de can alıcı konuların
üzerinden atlıyor. Her şeyi gayet iyi
bildiği halde bu meseleleri görmezden
geliyor. Yani **Türkiye sosyalist solunun
resmi ideolojisi olan Stalinizmle
hesaplaşmak tarihi sorumluluğunu
yerine getirmiyor**. Örneğin, yeni kuşak-
ların TKP'yi bitiren bir karar olarak
desantralizasyon kararını bilmeleri
gerekmez mi? Sosyalist solda hala daha

var olan
K e m a -
l i z m i n
güçlü et-
k i s i ,
Stalinist-
leştirilen
TKP'nin
öğretmen-
l i ğ i
olmadan
a ç ı k l a -
nabilir mi?
N a z ı m
H ü k m e t
gibi sembol
bir ismin

Mustafa Kemal'i **"sarışın bir kurt"**a
benzetip övdüğü bir ortamda 68
kuşağının Kemalizme bağlı olmasında
şaşırtıcı bir yan olabilir mi? Bu tip ir-
delemelere girmeden Türkiye sosyalist
solunun sahici bir tahlili yapılamaz.
Kürkçü de bu tür zorlu görevlerden hep
kaçındı zaten.

Oysa genç Nazım 15'ler için yazdığı
dizelerinde **"burjuva Kemal"**den
bahsediyordu. Genç Nazım, Bolşevik
İhtilali'nin ışığında sağlam bir devrim-
ciydi, Troçki'ye hayrandı, ne zaman
devrim geriledi, Nazım da geriledi.
Nazım'ın gerilemesi, Stalinizmin yük-
selişiyle oldu. Nazım, belki akıntıya
karşı yüzecek güçte değildi, Parti disiplinine
bağlı kaldı hep, dilini ısırdı, sustu, dışlandı, Sovyet vatandaşlığına
bile alınmadı... Neticede her şey bir-
birine bağlı; kuşaklar, ülkeler ve sınıf
mücadelesi... Bu yüzden Kemalizm
eleştirisi yalıtık bir halde bırakılamaz.

Kürkçü gibileri bunu hep atladi, çünkü
işin ucu Komintern'e yani Stalin'e çık-
maktadır. 1937'deki desantralizasyon
kararı Komintern tarafından alınmıştır.
Yani, TKP'nin ipleri artık bütünüyle
Moskova'nın elindedir. Rus dış poli-
tikasının milliyetçi çıkarları neyi gerek-
tiriyorsa TKP de tıpkı dünyadaki diğer
KP'ler gibi "gereğini" yapmaktadır.
**Kürkçü gibileri de Kemalizme o kadar
laf edip TKP'yi Kemalizm'in kucakına
iten Stalin'e bir çift laf edemezler**. Bu
kadar basit bir tutarlılığı bekleyemez
miyiz? Çoktandır öğrendik ki bekleye-
meyiz. Zira, Kürkçü gibilerinde sosya-
list soldaki resmi görüşle hesaplaşacak
devrimci irade yok. Stalinizmi yarım
ağız değil de gerçek bir eleştiriye tabi
tutacaksanız bunu iki şekilde yapā-

bilirsiniz.
Birincisi Mehmet
Ali Aybar'ın
açtığı yoldan
gider ve bu işi
(bugün çok moda
olduğu gibi) sağ-
dan yapā-
bilirsiniz, o
zaman vara-
cağınız yer,
düzen olur. Ya da
Stalinizmi soldan
eleştirirsiniz, o
zaman da vara-
cağınız yer
d e v r i m c i
Marksizm ve li-
deri Troçki ola-
caktır. Eğer ikinci
alternatifi yapar
ve devrimci bir
yol tutturursanız
T r o ç k i s t
damgasını yer ve
dışlanırsınız.
Kürkçü gibileri
bunları göze ala-
mazdı. Bu yüzden de Türkiye sosyalist
solunun tarihine dair kritik bir yazıda
Kemalizme verip veritirirken dönemin
tek odağı TKP'nin Kemalizme yedek-
lenmesine dair tek bir kelam edemez.
Ne de olsa eleştirinin mantıksal ucu
Stalin'e çıkar da ondan. Kürkçü bun-
ların yerine Şefik Hüsnü'de iyi bir
şeyler arar, Hikmet Kıvılcımlı'nın
entelektüel üretkenliğinden dem vurur.
Gelgelelim, Hikmet Kıvılcımlı'nın
TKP'den neden ve nasıl atıldığına, her
daim bağlı kaldığı SSCB'nin kendisine
ölümcül hastalığının tedavisi için bile

**78 kuşağı, gerilla hareketinin
değil kitle hareketlerinin
kuşağıdır. Her ne kadar
Denizler, Mahirler, İbolar
adeta mitleştirilse de
mücadelenin ana eksenini
şehirler ve kitle hareketiydi.
Ama 1968 hareketinden
çıkan ve bölünerek çoğalan
bir sürü örgüt, bu süreci
göğüsleyebilecek, milyonları
devrime sürükleyebilecek bir
donanımına sahip değildi.
Neticede "sosyalist sol, her
şeyi eline yüzüne bulaştırdı"
desek yanlış olmaz.
Milyonların harekete geçtiği
bir dönemde emekçi
radikalizmi ve devrimci
fırsatlar yok olup gitti.**

vize vermediğine, orduculuk hastalığından O'nun da muzdarip olduğuna ve bütün bunların Stalinizmle alakası olduğuna girmez.

Burada okuyucunun belki bir itirazı gelebilir: "Böyle bir derlemede Kürkçü'nün her konuya değinmesi mümkün olmayabilir." Aslında bahsettiklerimiz herhangi bir konu değil. Tam tersine Türkiye sosyalist solunun kaderinin çizildiği esas meseleden bahsediyoruz. Öyle ki bu tesir bugün de alabildiğince hüküm sürüyor. Türkiye emekçi sınıfları ve gençliği komünizmi TKP'den öğrendi, ama altını çizelim Şefik Hüsnü TKP'sinden öğrendi, Mustafa Suphi'nin Bolşevik geleneğinden değil. Şefik Hüsnü ve diğer TKP kadroları da Komintern ve sahibi Stalin ne derse onu tekrarlamak zorunda idi. Neticede Türkiye'de sosyalist yeni kuşaklar, Stalinist tedarisattan geçtiler. Bunun sonucu olarak da M.Suphilerin amele köylü şuraları hükümeti ile ifade ettikleri sosyalist devrim hedefinden vazgeçildi, Kemalizm ilerici sayıldı, yurtseverlik lehine enternasyonalizm terk edildi. Türkiye devriminin altın yılları, 1968 ve 1978 kuşakları bu yolda harcandı.

Devrimci Kuşaklar ve Fırsatlar Heba Edildi

1968 Türkiye'de yeni bir işçi ve öğrenci kuşağı, kendisini devrimci radikalizmin içerisinde bulduğunda etrafı saran politik atmosfer içerisinde, bir kuşak olarak, devrimci Marksizme ulaşmaları neredeyse imkansızdı. Kürkçü'nün kuşağı M.Ali Aybar TİP'inin parlamentocu çizgisiyle yetinemezdi. Diğer tarafta ise SSCB'nin Ortadoğu politikasını tatbik etmek isteyen TKP'nin eski tüfekleri vardı. Bu da milliyetçilikten, Kemalizm'den, Baas tipi sol cunta modellerinden geçiyordu. Bir yandan da anti-Amerikancı aksiyon dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de öğrenci gençliği peşinde sürüklüyordu. Biraz da bu eylemci çizginin zorlamasıyla devrimci gençler, önce TİP'ten sonra da Mihri Belli'nin MDD'sinden kopup sola doğru kaysalar da Marksist Leninist çizginin dışavurumu çok uzaklardaydı. Yeni rota, sınıf perspektifinin tamamen kaybolduğu ya da salt bir retorik malzemesi konumuna düştüğü bir ortamda gerillacılık olacaktı. Maceracı eğilimler ağır bastı, kitle hareketinden kopuldu, teorik-politik donanımsızlığa aldırış edilmeden silahlı küçük gruplar halinde harekete geçildi.

Oysa, Türkiye tarihinin gelmiş geçmiş en sert ve en büyük kalkışması, 15-16 Haziran 1970'de bir proleter ayaklanma olarak, gözlerinin önünde cereyan etmişti ama onlar silahlı eylem rotasına girdiklerinden bu büyük işçi ayaklanmasının merkezi önemini kavrayacak durumda değillerdi. 68 kuşağının Türkiye'deki gelişimi dünyadaki örneklerinin bir benzeriydi, sonuçları da kan ve can bedeli olarak benzer oldu. Liderler katledildi.

68 kuşağının devrimci Marksist bir çizgiyi benimseme şansı yok muydu? Tek tek kişilerden değil de bir kuşaktan bahsediyorsak böyle bir şanstın pek söz edemeyiz. Alternatifler belliydi: Parlamentocu TİP, cuntacı MDD ve Çin-Vietnam-Filistin-Küba örneklerinin temsil ettiği gerillacılık. Bu alternatifler sırasıyla denendi diyebiliriz. Önce TİP, sonra da eski TKP'li şefler terk edildi. Gerillacılık durağı, burjuva devletin ölümcül saldırılarıyla son buldu. Ama geride efsaneleşen kahramanlar kalacaktı. Devrimci gençliğin liderleri yine de kendilerinden önceki Stalinist kuşakları geride bıraktılar. Kemalizm ile hesaplaşmanın önünü açanlar onlardı, Kürt sorununda ilk defa esaslı duruş sergileyenler de yine 68 devrimci gençlik kuşağının liderleriydi.

Türkiye'de Sosyalist Sol 68'in Üzerine bir Şey Eklemedi

78 kuşağı, gerilla hareketinin değil kitle hareketlerinin kuşağıdır. Her ne kadar Denizler, Mahirler, İbolar adeta mitleştirilse de mücadelenin ana eksenini şehirler ve kitle hareketiydi. Ama 1968 hareketinden çıkan ve bölünerek çoğalan bir sürü örgüt, bu süreci göğüsleyebilecek, milyonları devrime sürükleyebilecek

Türkiye emekçi sınıfları ve gençliği komünizmi TKP'den öğrendi, ama altını çizelim Şefik Hüsnü TKP'sinden öğrendi, Mustafa Suphi'nin Bolşevik geleneğinden değil. Şefik Hüsnü ve diğer TKP kadroları da Komintern ve sahibi Stalin ne derse onu tekrarlamak zorunda idi. Neticede Türkiye'de sosyalist yeni kuşaklar, Stalinist tedarisattan geçtiler. Bunun sonucu olarak da M.Suphilerin amele köylü şuraları hükümeti ile ifade ettikleri sosyalist devrim hedefinden vazgeçildi, Kemalizm ilerici sayıldı, yurtseverlik lehine enternasyonalizm terk edildi. Türkiye devriminin altın yılları, 1968 ve 1978 kuşakları bu yolda harcandı.

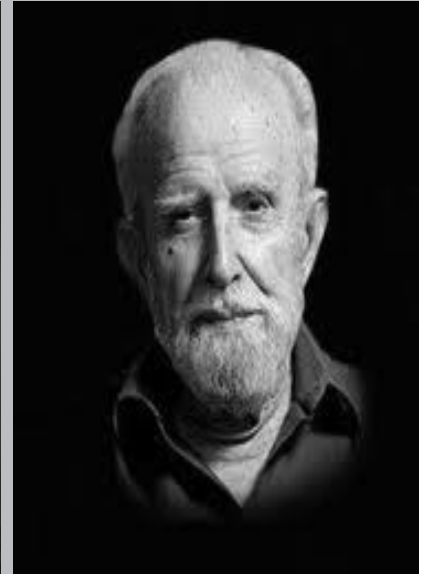
Mustafa Suphi

Şefik Hüsnü

Hikmet Kıvılcımlı

Mihri Belli

bir donanıma sahip değildi. **Bir kere devrim programı hala Stalinci aşamalar teorisine bağlıydı.** Bu Menşevik formülasyon aşılamadığından devrimci hareket, şiarlarını "bağımsızlık ve demokrasi" ile sınırlandırıyor; sosyalist-proleter devrim aşamasında bulunulmadığı düşünüldüğünden anti feodal, anti-emperyalist halk devrimi gibi **kapitalizmin ufkunu aşmayan programlara bel bağlanıyordu.** Yurtsever anlayış asla terk edilmiyor, dar-yerel eğilimler belirleyicilik kazanıyor, böylelikle Marksist-Leninist anlayışın temelindeki proletarya enternasyonalizmi, dünya partisi ve uluslararası devrim fikrinin yanına bile yaklaşılıyordu. Kısacası Stalinizm hükümünü sürüyordu. Üstelik yeniden güçlenerek işçi sınıfının amiral gemisi durumundaki DİSK'in yönetimini ele geçirecek kadar belirleyici bir pozisyona yükselen TKP, Moskovacılığın bürokratik-reformist çizgisiyle sınıf hareketini frenliyordu. Diğer taraftan

68 kuşağının devrimci Marksist bir çizgiyi benimseme şansı yok muydu? Tek tek kişilerden değil de bir kuşaktan bahsediyorsak böyle bir şanstın pek söz edemeyiz. Alternatifler belliydi: Parlamentocu TİP, cuntacı MDD ve Çin-Vietnam-Filistin-Küba örneklerinin temsil ettiği gerillacılık. Bu alternatifler sırasıyla denendi diyebiliriz. Önce TİP, sonra da eski TKP'li şefler terk edildi. Gerillacılık durağı, burjuva devletin ölümcül saldırılarıyla son buldu. Ama geride efsaneleşen kahramanlar kalacaktı. Devrimci gençliğin liderleri yine de kendilerinden önceki Stalinci kuşakları geride bıraktılar. Kemalizm ile hesaplaşmanın önünü açanlar onlardı, Kürt sorununda ilk defa esaslı duruş sergileyenler de yine 68 devrimci gençlik kuşağının liderleriydi.

büyük umutlar bağlanan Mao'nun Çin'i de tam bir emperyalizm işbirlikçisi konuma geçerken Rusya-Çin rekabeti Türkiye sınıf mücadelesine de taşınyordu. Sosyalizmi kendi

partisinin iktidarındaki milliyetçi kalkınmacı devlet yönetimi olarak algılayan Stalinist yöntemin doğal sonucu, sol içi çatışmalardı. Öyle ya tek bir parti iktidarı ele alacak ve diğerlerini tasfiye edecekti. Bu anlayış, sosyalist sola çok kan kaybettiren kanlı sol içi çatışmalara davetiye çıkaracaktı. Neticede "sosyalist sol, her şeyi eline yüzüne bulaştırdı" desek yanlış olmaz. Milyonların harekete geçtiği bir dönemde emekçi radikalizmi ve devrimci fırsatlar yok olup gitti.

Kısacası, sosyalist hareketin görevlerini yerine getirmesi için çok köklü bir dönüşüm geçirerek Stalinci deli gömleğini yırtması gerekiyordu. Yani 68 devrimci gençlik önderlerinin başlattığı Kemalizm eleştirisi ve Kürt sorunun kavranması, sadece başlangıç olabilirdi. Örneğin ulusal sorunda eleştiri derinleşirse işin ucu yine Stalinizme çıkacaktı. Bu sonuca; Kürtlerin kırılması sırasında TKP'nin CHP'ye verdiği destekten, İkinci Dünya

Savaşı sırasında İran Kürdistanı'nda kurulan Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin Stalin tarafından arkadan hançerlenmesinden ya da Stalin'in bizzat SSCB'deki azınlık halklara kan kusturmasından doğru varılabildi. Yani Stalinizm eleştirisi, en temel eleştirel zincirin kesin ve basit sonucuydu. İboların bu temel sorgulamaları gerçekleştirmek için fırsatları olmadı, katledildiler.

Ama, asıl kritik olan kendilerinden sonra devrimcilik bayrağını elde tutanların bu işe girişmemesiydi. İşin kolayına kaçtılar ve 68 önderlerinin karizması üzerinden günü kurtarmaya, gemilerini yüzdürmeye baktılar. Teorik hesaplaşma içerisine girecek cesareti ve devrimci samimiyeti gösteremediler. Bu yüzden de İboların ölümü üzerinden 40 yıldan fazla geçtiği halde bir adım yol gidemediler ve aynı şeyleri tekrarlayıp duruyorlar. Kemalizm eleştirilerini devrimci keskinliklerinin kanıtı sayıp bol bol atıp tutsalar da İbo'nun kaldığı yerden iki tane soruyu üst üste sorup cevaplarını aramadılar. Üstelik SSCB'nin çözülmesinin ardından daha da geri giden çok oldu. Stalinizmin devrimci eleştirisini veremeyenler sağdan burjuva ideolojisinden beslenmeye başladılar. Leninist parti, komünizm, yeni bir enternasyonal, proleter sürekli devrim gibi kavramlardan özenle uzak durdular; sınıf savaşımı perspektifini reddedip yerine postmodernist kimlik siyasetini koydular. İşte Kürkçü'nün bugünkü durumu da budur. Kürkçü, önemli görevleri üstlenmek yerine sosyalist solun ana trendlerinin tatlı rüzgarlarından ayrılmamayı yeğlemiştir. Şimdi de Mahir'in çizgisinin bugün esas olarak Öcalan'da sürdüğünü ima ederken acaba buna kendisi de inanıyor mu? Yoksa, hakim rüzgarlara kendisini bırakmanın bugünkü versiyonu bunları söylemeyi mi gerekli kılıyor? Türkiye sosyalist solunun teorik-politik birikimini incelemenin Gezi isyancısı için önemine vurgu yapan Kürkçü, keşke Öcalan'ın Marks'ı aşım yaklaşımını da masaya yatırırsa... Ne de olsa Gezi isyancısının Marksizm ile ilişkisi sınıf mücadelesinde gelecek yılların kaderini belirleyecektir.

V.U.Arslan

Sosyalist hareketin görevlerini yerine getirmesi için çok köklü bir dönüşüm geçirerek Stalinci deli gömleğini yırtması gerekiyordu. 68 devrimci gençlik önderlerinin başlattığı Kemalizm eleştirisi ve Kürt sorunun kavranması, sadece başlangıç olabilirdi. İboların bu temel sorgulamaları gerçekleştirmek için fırsatları olmadı, katledildiler. Ama, asıl kritik olan kendilerinden sonra devrimcilik bayrağını elde tutanların bu işe girişmemesiydi. İşin kolayına kaçtılar ve 68 önderlerinin karizması üzerinden günü kurtarmaya, gemilerini yüzdürmeye baktılar. Teorik hesaplaşma içerisine girecek cesareti ve devrimci samimiyeti gösteremediler. Bu yüzden de İboların ölümü üzerinden 40 yıldan fazla geçtiği halde bir adım yol gidemediler ve aynı şeyleri tekrarlayıp duruyorlar.

Burjuva Siyasette Taşlar

2013, Türkiye'de burjuva siyasette taşlarının yerinden oynadığı yıl oldu. 12 yıldır iktidarda olan AKP, 17 Aralık'tan beri hayatta kalma mücadelesi veriyor. AKP'nin bir çeşit koalisyon olduğu biliniyordu ve bu koalisyonun en önemli bileşeni Gülen cemaati koalisyondan ayrılıp saldırıya geçince hükümet sallanmaya başladı. Cemaatin tavrının emperyalist kapitalist odakların tavrını yansıttığını söylemeye gerek yok. Gerek

ABD, gerekse de Türkiye büyük sermayesi, artık T.Erdoğan ve AKP'nin son kullanma tarihinin geçtiğini düşünüyor. Cemaat, bu kesimlerin vurucu gücü olarak AKP'yi sallıyor. Gelgelelim T.Erdoğan çetin ceviz; dişiyle tırnağıyla iktidara tutunuyor, en çok da yandaş medya ve seçmen desteğine güveniyor. Gerçekten de sağlam bir alternatifin yokluğunda AKP'nin eline su dökecek bir başka parti bulunmuyor. AKP'ye oy veren sağ seçmen, yolsuzluk konusunda fazla duyarlı değil. Yurdum insanı, **"herkesin götürdüğünü"** düşünüyor ve yolsuzluğu sağlam bir kıstas olarak değerlendirmiyor. Rakip CHP'nin en iddialı ismi Sarıgül'ün hakkında bizzat CHP'nin önceki dönemlerde hazırladığı yolsuzluk dosyaları RTE'nin elindeki TV'lerde boy gösterince bu kanaatler kuşkusuz güçleniyor. Neticede AKP, ilk salvoları ciddi hasarlı da olsa atlatmışa benziyor, ama yerel seçimlere kadar rakipleri başka salvoları savurmak üzere beklemede. En ciddi tehdit de ekonomi cephesinden bekleniyor. AKP'yi ihya eden dünyadaki ekonomik konjonktür değişirken **"Türkiye ekonomisi kırılan 5'linin en kırılanı"** durumunda. Bu yüzden de AKP gemisi su almaya devam ediyor. Hal böyle olunca burjuva siyasetin yeniden yapılandırma çabaları hız kazanıyor. Bu hengamede de herkes yeni pozisyonlarını almaya çalışıyor. Yeni roller kapma telaşı, yeni ittifaklar ve dirsek temaslarını beraberinde getiriyor. Adeta **"kimin eli kimin cebinde belli değil"** Bu süreçte eksik olansa maalesef Gezi ruhunun taşıyıcısı olacak sosyalist bir alternatif. Sosyalist solun ciddi bir alternatif oluşturmaması nedeniyle burjuva siyasetin yeniden yapılandırılması kendine has bir şekil alıyor.

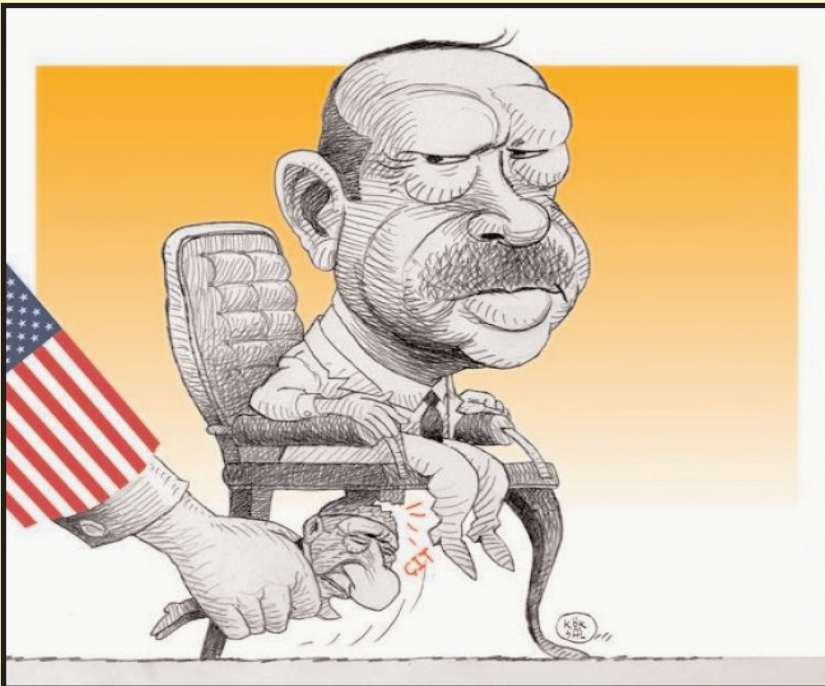
CHP-Cemaat Yakınlaşması

Sosyalist alternatifin yokluğunda evvela CHP'nin emperyalist kapitalist sistemin yeni gözdesi olmaya soyunması kolaylaşıyor. Düşünsenize eğer Gezi ruhunu taşıyan sosyalist bir alternatif öne çıkmış olsaydı CHP Amerikancı-TÜSİAD'cı-cemaatçi bir hatta bu kadar kolay kayabilirdi miydi? Kayamazdı, tabii ki. Böyle bir durumda egemenler de CHP'den böyle bir kayma istemezlerdi, çünkü düzenin bekası adına merkezkaç kuvvetlerin güçlenmemesi için CHP'nin solda durması, sol gözükmesi istenirdi. Tıpkı 1960'larda TİP'in basıncı karşısında CHP'nin ortanın solu hamlesi yapmasında olduğu gibi. Nitekim böyle bir sosyalist alternatif olmadığı için CHP rahat rahat sağa kaymakta. Parti, en kritik yerlerde Mansur Yavaş'lara, AKP'lilere, Sarıgüller'e emanet edilmiş durumda. CHP'deki sağa kaymanın istenen oy artışını getirmeyeceğini de bilmek gerekir. Geçmiş dönemlerde yapılan Haberal, Demirel, çarşaf, Yaşar Nuri Öztürk vb. açılımların sonunun hüsrana olduğu hatırlanmalı.

Kürt Ulusal Hareketi-AKP Yakınlaşması

Kürt ulusal hareketinin sağa kayması da yine sosyalist alternatifin yokluğunun bir sonucu olarak vuku buluyor. Sosyalist alternatifin varlığı durumunda Kürt ulusal hareketi, sol tavırlar geliştirmek durumunda kalacaktı. Ama böyle olmadı. 17 Aralık'ta cemaatin düğmeye basmasıyla başlayan yolsuzluk operasyonu sonrası Kürt ulusal hareketi geldi. Açıkta açığa AKP'yi koruyan bir tavır halen daha sergileniyor. Gezi sürecinde Kürt ulusal hareketinin aldığı negatif tavır üzerine getirilen özeleştirilerin anlamsızlığı da bu noktada kendisini gösteriyor. Zira, yolsuzlukların açığa çıkmasından sonra yapılan eylemler, fazla büyüyemedi, ama anlaşılan bu eylemler büyüyüp yeni bir Gezi hareketi oluşsaydı, Kürt ulusal

2013, Türkiye'de burjuva siyasette taşlarının yerinden oynadığı yıl oldu. 12 yıldır iktidarda olan AKP, 17 Aralık'tan beri hayatta kalma mücadelesi veriyor. AKP'nin bir çeşit koalisyon olduğu biliniyordu ve bu koalisyonun en önemli bileşeni Gülen cemaati koalisyondan ayrılıp saldırıya geçince hükümet sallanmaya başladı. Cemaatin tavrının emperyalist kapitalist odakların tavrını yansıttığını söylemeye gerek yok. Gerek ABD, gerekse de Türkiye büyük sermayesi, artık T.Erdoğan ve AKP'nin son kullanma tarihinin geçtiğini düşünüyor. Cemaat, bu kesimlerin vurucu gücü olarak AKP'yi sallıyor.

Yerinden Oynarken

hareketi bugün de Haziran'daki gibi negatif bir tavır alacaktı. Oysa HDP'nin önu bu süreçte bir hayli açıktı. AKP'yi korumak yerine AKP'ye karşı tavır alıp Gezi dinamiği sahiplenilseydi HDP'nin tüm Türkiye'ye hitap eden CHP'nin solundaki büyük çekim merkezi haline gelmesi işten bile olmazdı. Ama Kürt ulusal hareketi; tabandaki radikalleşen bu yeni kuşağa hitap etmek yerine AKP'ye, MİT'e, uluslararası konjonktürün yüksek siyasetteki oyuncularına hitap etmeye çalışınca HDP de boşa düşmüş oldu. **Sırrı Süreyya Önder'in hızlı ivme kaybedişi tam da bu süreci sembolize etmektedir.**

Aynı Madolyonun İki Yüzü Ulusalçılar - Liberaller

Ulusalçılar ve sol liberaller, taşların yerinden oynadığı bu süreçte kendilerini komik duruma düşürdüler. Toplu tiksintinin üzerinde cisimleştiği Rasim Ozan Kütahyalı'yı, Ulusal Kanal'a çıkartan İP'liler aslında kendilerini rezil ettiklerinin farkındalar mı bilinmez. Ama ROK'un programa çıkarılması karşılığında AKP'ye bir çift laf edilmeyeceği konusunda aralarında anlaşmışlar. Varsa yoksa cemaate giydirdiler, orduya nasıl kumpas kurulduğundan bahsettiler vs vs. Siyasi hayatları U dönüşleriyle dolu olan İP çevresinin AKP ile yaklaşması en azından siyasi tarihlerini bilenleri şaşırtmamalı. Sadece İP çevresi değil elbette. TBB Başkanı Feyzioğlu da tutuklu askerlerin salınması için AKP ile anlaşmalar kotarmaya girişti. AKP'nin denize düşen yılanı sarılır misali TSK ve ulusalçılar cephesine yaklaşmasına en çok içerleyenler de "Yetmez Ama Evet"çi sol liberaller oldu. **Aydınlık çevresinin karşı cephedeki muadili olan DSİP tayfası da** AKP'nin TSK ile yaklaşmasından dolayı hapisteki askerlerin yeniden yargılanması ve serbest kalması ihtimalinin belirmesiyle soluğu Fethullah cephesinde aldı ve "Artık Yeter" kampanyasına başladı. ROK ulusalçıların kanalına çıkıyorsa DSİPli Roni de cemaatin kanallarında boy göstermeye başladı. Yolsuzluk operasyonlarından, hukukun

üstünlüğünden, yargı mensupları ve polise yapılan baskılardan dem vurarak cemaatin ağzına bir parmak bal çaldıktan sonra tabii ki esas vuruşlarını darbe tehlikesine ve AKP'nin TSK ile yaklaşmasına yaptı. DSİP'liler cemaatle yaklaşıp AKP'nin üstüne giderken Kürt ulusal hareketiyle tam ters pozisyon aldıklarının farkındalar mı bilinmez.

ÖDP-TKP-Halkevleri'nin Cephesi

Ankara'da CHP'nin büyükşehir başkan adaylığına eski MHP'li Mansur Yavaş'ı göstermesi karşısında TKP, ÖDP, Halkevleri ortak aday çıkardılar. Bunun ileri doğru atılmış bir adım olduğunu belirtelim. Ne var ki resme biraz uzaktan baktığımızda bu cephenin tutarlılık konusunda önemli zaafının olduğu ortada. Ne de olsa CHP'nin Ankara'da bu kadar sağ bir isim yerine ortalama bir aday göstermesi durumunda böyle bir birlikteliğin oluşmayacağı bilinen bir gerçek. Yani böyle bir durumda CHP'nin emperyalist kapitalizmin yeni ajanlığına soyunmuş olması, bu cephe adına pek bir şey fark ettirmeyecek, böyle bir arayışa girilmeyecekti. "Gezi ruhu sandığa sığmaz" türünden kurnaz çıkışlarla meydanı kasıtlı bir biçimde CHP'ye bırakmak da oportünizmden başka bir şey değildir. Neticede bu cephenin siyaseten CHP'den ne kadar ayrışabildiği gibi kocaman bir soru işareti var. Kaldı ki ÖDP'nin Trabzon-Tonya, Nevşehir-Avanos ve Rize-Fındıklı'da seçimlere CHP ile girdiğini resmi olarak ilan ettiğini biliyoruz.

Sonuç

Türkiye'de taşlar yerinden oynarken sosyalist alternatifin var olmayışı emekçi kitleleri egemenlerin şu ya da bu kanadının yanına doğru savrulmasına neden oluyor. Bu durum bizler adına büyük bir kayıp. Ne var ki sosyalist alternatifin bugün

somutlanamayışı geçmişin devrimci birikimlerinin bugüne taşınamamasından kaynaklanıyor. Burjuva devletin baskıları bir yana sosyalist harekette bu başarısızlığında sorumluluğu olanlar tarih tarafından yargılanacaktır. Gelgelelim geçmişte yapılan hataları düzeltemeyiz, ama geleceği inşa edebiliriz. Bunun için Marksist safları güçlendirmeli ve bu topraklarda Bolşevizmi örgütlemeliyiz, sabırla ve inatla.

Türkiye'de taşlar yerinden oynarken sosyalist alternatifin var olmayışı emekçi kitleleri egemenlerin şu ya da bu kısmının yanına doğru savrulmasına neden oluyor. Bu durum bizler adına büyük bir kayıp. Ne var ki sosyalist alternatifin bugün somutlanamayışı geçmişin devrimci birikimlerinin bugüne taşınamamasından kaynaklanıyor. Burjuva devletin baskıları bir yana sosyalist harekette bu başarısızlığında sorumluluğu olanlar tarih tarafından yargılanacaktır. Gelgelelim geçmişte yapılan hataları düzeltemeyiz, ama geleceği inşa edebiliriz. Bunun için Marksist safları güçlendirmeli ve bu topraklarda Bolşevizmi örgütlemeliyiz, sabırla ve inatla.

68 Kuşağının Anti Emperyalist Öfkesi: 6. Filo Eylemleri

.....

1968'in devrimci dalgası çok önemli bir mücadele geleneği bırakmıştır. Dünyanın bir ucundaki savaş bir başka uçtaki gençliği politize ederek radikal eylemlere sevk edebiliyordu. Emekçiler Fransa'da kitlesel grevlere giderek bir sınıf hareketi yaratırken, İngiltere daha cılız bir öğrenci hareketi yaşıyordu. Her biri kendi özgünlüğünde olsa da uluslararası mücadele II. Dünya Savaşı sonrası oluşan görece istikrar ortamının artık bittiğini haber veriyordu. İngiltere'nin dünyanın hâkimiyetini ABD'ye bırakmak zorunda kaldığı dünya düzeninde Soğuk Savaş denklemleri uluslararası politikanın temel belirleyeniydi. Tüm yerel özgünlüklere rağmen 68 hareketine ev sahipliği yapan ülkelerin hepsinde ortak bir yön vardı: emperyalist savaş karşıtlığı.

Dönemin ruhu, gençliği, emperyalizmin kanlı eli ABD'ye büyük bir savaş açmaya zorlamıştı. Vietnam'daki ulusal kurtuluş mücadelesine karşı ABD'nin örgütlediği büyük kıyım, İsrail-Arap savaşı gibi kanlı savaşlar ABD'ye yönelik büyük bir öfkeyi doğurmuştu. Sadece ABD'ye karşı değil, SSCB'nin Çekoslovakya'yı işgal etmesi sonrasında Sovyet bürokrasisine de ciddi bir gençlik tepkisi oluşmuştu.

TİP'ten MDD'ye Devrimci Gençlik

Türkiye'de de benzerleri gibi anti-emperyalist hisleri güçlü olan bir genç kuşak devrimci gelenek 1968 baharında yeşillenmişti. Deniz, Mahir, İbrahim gibi birçok devrimci önderi yetiştiren bu bereketli dönem aynı şekilde hem gençliğin büyük radikalliğinin ve gözü karalığının hem de ideolojik yönelimlerinin ve kafa karışıklıklarının kendini ifade ettiği bir süreç oldu. Gençlik sokaktaydı. Örgütleniyor, eyleme geçiyor, çatışıyor ve yaşadıklarından dersler çıkarıyordu. Bu da ideolojik yönelimlerin oldukça heterojen ve eklektik şekillerde çeşitlenmesine yol açıyordu. Ciddi bir önderlik sorunu ile karşı karşıya olan gençlik, TİP'ten ve FKF'den kitlesel bir kopuş gerçekleştirerek kendi yolunu çiz-

meye başlayınca THKO, THKP-C ve TIKKO başta olmak üzere birçok örgüt gençlik önderleri tarafından kurulmuştu. Bu ayrışmaların ilk sinyallerinin alındığı yerler yine sokak eylemler olmuştu.

TİP'in yükselişi, 1961 Anayasası'nın görelli özgürlük ortamının ortaya çıkmasının peşi sıra tabanda on yıla yakın bir süredir Demokrat Parti iktidarına karşı gelişmekte olan toplumsal muhalefetin bir sonucuydu. Paşabahçe Grevi ile yükselen ve emekçi hareketindeki bir sıçramanın sonucu olarak destek gören TİP geniş kesimlere umut vermişti. Sadun Aren, Behice Boran ve Mehmet Ali Aybar gibi önemli figürlerin büyük destek alarak meclise girmesi gençliği de TİP'in gençlik örgütlenmesi olan FKF saflarına çekmişti. Fakat TİP'in reformist-pasifist çizgisi ve kendilerini 6. filo eylemlerinden alıkoy-mak istemesi, sokaklardan geri çağırması radikalleşen gençliği koparmaya yetiyordu. İlhamını dönemin gerillacı hareketlerinden almakta olan gençlik oldukça cüretkâr ve radikaldi; TİP radikalleşen gençliğin çok gerisinde kalmış ve mücadele önünde bir bariyer haline gelmişti. Önündeki her türlü bariyeri aşmak isteyen gençlik ise rüzgârını estir-

meye Milli Demokratik Devrim saflarında devam edecekti. Mihri Belli gibi eski kuşak bir TKP'li her ne kadar Marksizm'den fersah fersah uzak milliyetçi ve Stalinist anlayışla da olsa radikal bir eylem rehberi önerdiği ölçüde gençlik tarafından büyük kabul gördü. Mihri Belli, gençliği Atatürk yolunda 'Bağımsız Türkiye' için anti-emperyalist savaşa çağırıyordu. Zinde güç olan gençliğe milli kurtuluş için eylemlerin sürekli kılınması gerektiğini öğütüyordu. Gençliğin devrimci heyecanla büyük bir arayış içinde olması alternatifsizlik içinde MDD saflarını güçlendirdi. Tam da bu noktada Marksist olmayan sloganların (hatta açıkça küçük burjuva milliyetçiliği kokan) geniş kitlelerce sahiplenildiği bir süreç başladı.

6. Filo Defol!

1968 ve 1969 yılları boyunca sürececek olan 6. Filo Eylemleri aslında Türkiye'nin emperyalist kapitalist sisteme nasıl göbekten bağlı olduğunu ve solun buna verdiği cevabın mantıksal sonuçlara ulaşmaktan ne denli uzak olduğunu kanıtlar niteliktedir.

1952'de NATO'ya katılan Türkiye, Soğuk

Savaş döneminde tarafını netleştirmiş oluyordu. Türkiye'nin, 1950'lerden itibaren tam anlamıyla bir ABD üssüne dönüşmesine 68 gençlik kuşağı ilk tanıklık eden nesildi. ABD'ye yönelen öfke dolayısıyla (her ne kadar 'vatan' edebiyatı üzerinden de olsa) dönemin TC hükümetlerinin de payına düşeni alması anlamına geliyordu. 1946 yılında Missouri Zırhlısı ABD'nin SSCB'ye bir gözdağı olarak Türkiye sularına gelmişti. CHP büyük bir yalakalıkla kendini Batı'nın büyük gücüne yamak için yapmadığını bırakmadı: Kız kulesine "Hoş geldin Missouri" pankartları, camiye "Welcome" mahyası, İstanbul'un tamamında temizlik organizasyonu, PTT'nin hatıra pul bastırması, Taksim'e zırhlının resmin asılması... Yıl 1968'e geldiğinde ise artık başka bir toplumsal dinamik vardı. İktidarda Süleyman Demirel'in Adalet Partisi olsa da emperyalist kapitalist program aynıydı. Bu sefer gelen ABD'nin 6.Filo'suydu. 1963'teki Kavel Grevi'nden Finisnıs ve Derby lastik fabrikalarındaki işgale işçi sınıfının hareketlendiği bu dönemde 1968 Haziran ayından itibaren üniversite işgalleri başlamıştı. 1967'de ilk Amerikan askeri İstanbul'a ayak bastı. Yangın yerine adım atan ABD, bu yangından payını almaktan kurtulamayacaktı. Temmuz'da eylemler tepe notasına ulaşmıştı. İTÜ'de üniversite gençliği ilk protestoları örgütlemeye başlamıştı bile.

Uzun süre irili ufaklı tepkiler vermek için kampanya yürüten gençlik iki yıla yakın bir süre "6. Filo eylemleri" diye bilinen eylemlere imzasını attı. Tepkiler önce askerlerin keplerini almak, üzerine boya atmak ya da yakalayıp dövmek şeklinde verilmeye başlandı. Adalet Partisi, tepkileri yatıştırmaya çalışmak bir yana polis gücü ile bastırmaya çalıştıkça tepki de büyüdü. Polisye tedbirlerle ABD askerleri korunmaya çalışılıyor, İslamcı ve milliyetçi çetelerin kalemşörleri adeta devrimci gençliğin linç edilmesi çağrısı yapıyor; katli vacip fetvası veriyordu. MTTB ve Komünizmle Mücadele Derneği gibi dönemin aşırı sağcı yapılanmaları AP'nin maşası olarak sokaklara çıkmaya hazırlanıyor, adına 40'lar komitesi denen komite karşı eylemler hazırlamak üzere kolları sıvıyordu. (Abdullah Gül'ün de bu komitede bulunduğunu belirtelim.) Polis İTÜ'yü basıyor, devrimci öğrenci Vedat Demircioğlu 24 Temmuz'da 1968'in ilk şehidi oluyordu. Devamlı polis saldırısı altında olan

İTÜ, eylemlerin merkezi haline gelmişti. Demircioğlu'nun katledilmesi müthiş bir öfkeyi sokağa taşırdı. Yüzlerce genç Taksim'den Dolmabahçe'ye yürüdü. Gençliğin öfkesi öylesine büyüktü ki polis Dolmabahçe'den çekilmek zorunda kaldı, ABD askerleri botlarına binip kaçamadan denize atıldı. Bu cesur eylemler, ABD'nin gözüne girmek için kırk takla atan AP iktidarının çeteleri sokakta katliam yapmak üzere salmasına sebep olacaktı.

Kanlı Pazar

16 Şubat 1969 tarihinde seksene yakın gençlik örgütü Beyazıt Meydanı'nda toplanarak 6.Filo'yu protesto etmek için Taksim'e yürüyecekti. Eylemin sloganı "Emperyalizme Karşı Mustafa Kemal Yürüyüşü" idi. Eylemde taşınan pankartların şiarları şöyleydi: "Geldikleri gibi gidecekler", "Emperyalizm ve yerli uşaklarına karşıyız", "Rezil Coni bir daha gelme", "Amerika'yla tartışılmaz, savaşılır", "Yaşasın ezilen dünya halklarının kurtuluş savaşları"... MDD'nin gençliğe sirayeti eylemlerin tonunu iyice milliyetçi bir boyuta çekse de emperyalizme yönelik öfke devrimci bir güç açığa çıkarıyordu. İktidar ise artık iyice 'can sıkılmış' olan bu eylemleri tamamen bitirmenin yolunu arıyordu. Aynı gün İslamcı ve faşist çetelerin açıktan silahlandırılmasıyla eylemin bir katliama çevrilmesi planlanmıştı. Bugün Gazetesi'nden Mehmet Şevki Eygi; "Büyük fırtına patlamak üzeredir, Müslümanlar ile kızıl kâfirler arasında topyekûn savaş kaçınılmaz hale gelmiştir... Müslüman kardeşim, sen bu savaşta bitaraf kalmazsın. Ben namazımı kılar, tespihimi çekerim... Etliye, sütlüye karışmam deyip de kendine zulüm edenlerden olma, gözünü aç, bak!.. Onlarda taş, sopa, demir, molotof kokteyli mi var? Biz de aynı silahları kullanmaktan aciz değiliz... Cihat eden zelil olmaz. Sağ kalırsa gazi olur, canını verirse şehitlik şerefini kazanır" diyerek katliamın çığırkanlığını yapıyordu. Komünizmle Mücadele Dernekleri Genel Başkanı İlhan Darendelioğlu ise ağzından köpükler saçarak şöyle diyordu: "Pazar günü komünistler miting yapacak, biz bu mitingde savaşaacağız. Silahı olan silahıyla, olmayan baltasıyla gelsin."

Beyazıt ve Dolmabahçe camilerinde toplanan İslamcı-faşist çeteler, yaklaşık kırk bin kişilik eylemin karşısında üç bin kişi ile çıktılar ve Taksim'e varmakta iken saldırıya geçtiler. Tepeden tır-

n a ğ a silahlandırılmış çeteler, polis gözetiminde, iki devrimciyi katlederken yüzlercesini yaraladı. Kanlı Pazar 1968 kuşağına karşı tezgâhlanan ilk katliam olarak tarihe geçmiş oluyordu. Aynı gün İslamcılar anti-komünist müttefikleri olan 'ehl-i kitap' ABD'ye şükranlarını sunmak için Dolmabahçe sahiline inerek 6. Filo'yu kendilerine Kâbe yapıp namaz kıldı.

İçişleri Bakanı Faruk Sükan olayların sorumlusu olarak Türkiye İşçi Partisi'ni ilan etti.

Hâlbuki TİP bırakalım eylemlerin sorumlusu olmayı, baltalayıcısı konumundaydı. Aybar ve Boran, eylemleri faşizme sebebiyet vereceği gerekçesiyle durdurmaya çalışmaktaydı. Hatta bizzat Harun Karadeniz, FKF üyesi olarak Deniz Gezmiş'in önüne geçip Dolmabahçe eylemini engellemeye çalışmışsa da başarılı olamamıştı. TİP ve FKF artık gençliğin gözünden tamamen düşmüş durumdaydı. Gençlik radikalizmi kendi yolunu çizmeye çalışmaktaydı.

6. Filo'nun Sebebi Ziyareti

6. Filo'nun Akdeniz'e gelmesindeki

1967'de ilk Amerikan askeri İstanbul'a ayak bastı. Yangın yerine adım atan ABD, bu yangından payını almaktan kurtulamayacaktı. Devamlı polis saldırısı altında olan İTÜ, eylemlerin merkezi haline gelmişti. Demircioğlu'nun katledilmesi müthiş bir öfkeyi sokağa taşırdı. Yüzlerce genç Taksim'den Dolmabahçe'ye yürüdü. Gençliğin öfkesi öylesine büyüktü ki polis Dolmabahçe'den çekilmek zorunda kaldı, ABD askerleri botlarına binip kaçamadan denize atıldı. Bu cesur eylemler, ABD'nin gözüne girmek için kırk takla atan AP iktidarının çeteleri sokakta katliam yapmak üzere salmasına sebep olacaktı.

temel sebep İsmet İnönü'nün 2 Haziran 1964'te Enosisçilerin ve Türk faşistlerinin adada kıyıma başlamış olmasının ardından adaya yönelik bir harekât düzenleme kararı almasıydı. İngiltere'nin taşeronu olan Yunanistan'a açılacak olan bu savaş ABD'yi hayli rahatsız etmekte idi. 5 Haziran'da ABD Başkanı Johnson'un İnönü'ye yolladığı mektup açıkça bu harekâtı engelleyeceklerini bildiriyordu. Johnson mektubu, Türkiye'nin adaya tek taraflı müdahalesinin iki NATO ülkesinin savaşıması demek olduğunu ve Soğuk Savaş denklemleri içinde bunun kabul edilemez olduğunu anlatırken Türkiye'ye bölgede sadece bir taşeron olabileceği sertçe hatırlatılmış oluyordu. Bu süreçte ilk ABD karşıtı gençlik eylemleri de 27 Ağustos 1964'te düzenlendi. Ankara'da gösteriye katılan bin kadar genç "Yankee, Go Home" diyerek sokaklara çıkmıştı. Mektubun ardından Türkiye müdahale kararından vazgeçse de 1967'de Yunanistan'da Albaylar Cuntası'nın ikti-

darı almasının ardından saldırganlaşan politikası ile Türk faşistlerinin Rumları katletmesi ada halklarının geri dönülmez bir kopuşa itildiği sürecin önünü açmış oldu. Durumdan vazife çıkaracağı aşikâr olan Türkiye'nin 1964'tekine benzer bir harekete kalkışmaması için ABD'nin 6. Filo'su derhal Akdeniz'e demirleyerek Kıbrıs'la Türkiye arasına girdi.

1968 gençliği 6.Filo'ya karşı çıkarken hem dünya halklarının katili olan ABD'ye büyük bir anti-emperyalist öfkeyi dilendiriyor hem de Kıbrıs'a müdahalenin engellenmesine karşı acı bir şekilde milliyetçi tepkiler gösteriyordu. "Soydaşlarımız katlediliyor" diye propaganda yapan gençlik Mustafa Kemal'i ve Yunan askerlerinin denize dökülmelerini sık sık hatırlıyor ve ABD askerlerini denize 'dökerken' ilhamını buradan alıyordu. Oysa o sırada Kıbrıs'ta büyük bir komünist avı başlamıştı. AKEL, toplumsal desteğini büyümüşü. Rum ve Türk işçilerin birlikte örgütlendiği sendikalar ve üyeleri Yunan ve Türk faşistlerince ağır bir saldırı altındaydı. Asıl savaş adanın birleşik şekilde mücadele yürüten emekçi halkına karşı açılmıştı. Sorun, enternasyonalizm sorunu idi. ABD'nin bu anti-komünist kıyımı büyük bir keyifle desteklediğinden hiç şüphe yok.

Adalet Partisi'nin iktidarı döneminde ABD ile olan gerilimli ilişkinin azaltılması çabası 6. Filo'nun askerlerinin İstanbul'a "ihtiyaç" molası için davet edilmesi ile somutlanmaya çalışıldı. TİP de dâhil olmak üzere sol, işgalden yanaydı. Kıbrıs, Türkiye'nin mili davası idi. ABD ve NATO'ya karşı (NATO'nun ordusu olan TSK ile!) bu savaş verilmeliydi. Ne de olsa asker zinde bir güçtü ve hedef sosyalizm falan değil,

milli demokratik devrimdi.

Gençlik eski komünist kadroların kendilerine miras bıraktığı yurtsever-milliyetçi ideoloji ile yolunu aramak zorunda kaldı. Denizlerin, Mahirlerin böylesine ideolojik olarak Kemalizm'e derinden bağlı bir mirası sorgulayacak ne zamanı ne de araçları oldu. Pratik, teorik düşünce gücünden önce geliyordu ve onların ilgisini ideoloji değil olaylara verecekleri anlık tepkiler çekiyordu.

Denizlerin salt milliyetçiler olduğunu savunmak abesle iştigal ve gerçekleri çarpıtmak olacaktır. Öyle ki Deniz son sözlerinde "Yaşasan Türk ve Kürt halklarının kardeşliği" diyerek idam sehpasına çıkacaktı. Onlar emperyalizme büyük bir öfke duyuyorlardı. Katliamlara ve emperyalist savaşlara dur demek istiyorlardı. Fakat Stalinizmin farklı versiyonlarından başka bir seçeneğin sunulmadığı gençlik anti-emperyalizmin anti-kapitalizm olduğunu, bunun da enternasyonalist sınıf savaşımının ta kendisi olduğunu söyleyen bir programa sahip değildi. Bu sorun, solun (ironiye bakın ki Doğu Perinçek'in Aydınlik grubu dışındaki solun) 1974'teki Kıbrıs işgalini desteklemesine sebep olacaktı.

Sonuç

6. Filo eylemleri gençliğin büyük kalkışmasının ve Türkiye işçi sınıfının sıçrama dönemi olan 1968 kuşağının en vurucu eylemlerindendi. ABD emperyalizminin halklara kan kusturduğu bir dönemde dünya sokakları bu gidişata bir dur demek niyetindeydi ve Türkiye'den bu ses, Denizlerin önderliğinde çıkmıştı. Eksikleri ve hatalarıyla da olsa büyük bir sıçramanın ifadesi olan 1968 kuşağının 6. Filo eylemlerinin ne yazık ki tarihsel kesitte incelendiği zaman doğru bir slogan etrafında örgütlenilmediği görülecektir.

6. Filo eylemleri MDD'ci çizgi ve Kıbrıs sorunundan bağımsız bir kahramanlık öyküsü olarak okunamaz. Bu da Denizlerin bıraktığı mirası eleştirel bir gözle sahiplenmemizin mantıksal bir sonucudur. 6. Filo geldiğine pişman edilmiştir ancak aynı tarihlerde bir başka ülkedeki katliama karşı takınılan milliyetçi tavır, 1968 kuşağını enternasyonalizm sınavından sınıfta bırakmıştı.

Derya Koca

6. Filo eylemleri gençliğin büyük kalkışmasının ve Türkiye işçi sınıfının sıçrama dönemi olan 1968 kuşağının en vurucu eylemlerindendi. ABD emperyalizminin halklara kan kusturduğu bir dönemde dünya sokakları bu gidişata bir dur demek niyetindeydi ve Türkiye'den bu ses, Denizlerin önderliğinde çıkmıştı. 6. Filo eylemleri MDD'ci çizgi ve Kıbrıs sorunundan bağımsız bir kahramanlık öyküsü olarak okunamaz. 6. Filo geldiğine pişman edilmiştir ancak aynı tarihlerde bir başka ülkedeki katliama karşı takınılan milliyetçi tavır, 1968 kuşağını enternasyonalizm sınavından sınıfta bırakmıştı.

RÖPORTAJ: Yatağan'ın 25 Yıllık Mücadele Öyküsü Sürüyor!

Erol Soğancı

Yatağan Termik Santrali'nin özelleştirilmesi yeniden gündeme geldi. 1990'lar boyunca edinilmiş önemli bir deneyime sahip olan Yatağan işçilerinin canlı ve güçlü direnişi AKP'ye zayıf anında vurarak geri adım attırdı. 29 Aralık'ta Milas'ta büyük bir bölge mitingi gerçekleştiren Yatağan işçileri, 23 Ocak'ta Yatağan'dan başlayan bir yürüyüşle Ankara'ya gelecekken her türlü devlet baskısıyla karşılaştı, engellenmeye çalışıldı. 25 yıllık mücadele deneyimine sahip Yatağan'a dair, Yatağan'daki mücadele geleneğinin yaratılmasında önemli rolü olan, uzun süre Tes-İş Yatağan Şubesi başkanlığı yapmış olan Erol Soğancı ile yaptığımız röportajı okurlarımızla paylaşıyoruz.

Marksist Bakış: Yatağan'da uzun süreli bir sendikal örgütlenme deneyiminiz var. Yatağan'daki direniş geleneğinin oluşması açısından çok önemli çabalarınız oldu. Sendikal geçmişinizi biraz anlatır mısınız? Yatağan'dan bugüne miras kalan mücadele geleneği nasıl oluştu?

Erol Soğancı: 1983'te Yatağan'da Tes-İş'te çalışmaya başladım. 1987'de kongrede şube başkanı oldum. Ben de solcuların adayı olarak seçilmiştim çok az bir farkla. Yönetime geldikten sonra var olan sorunları gidermede çok mesafeler aldık.

Çok aktif ve özverili bir çalışma yaptığımızdan işçilerde sendikaya karşı büyük bir aidiyet duygusu oluşturduk. "Benim sendikam halleder, çözer" güvenini kazanınca iki yıl sonraki şube seçimlerinde muhalefetsiz bir seçimle yeniden yönetime geldik. 89 Bahar eylemleri döneminde, 12 Eylül'ün oluşturduğu işçi düş-

manı ortamı nedeniyle kamu işyerlerinde çalışan işçiler çok kötü durumdaydı. İşçiler pazara gidemiyorlardı, ekmeği aydan aya toplu ödeme ile alabiliyorlardı, kira ödeyemiyorlardı. Özel sektördeki işçiler neredeyse iki katı maaş alıyorlardı. Türk-İş'le eylem kararı aldık. Yemek boykotu, sakal bırakma, viziteye çıkma eylemi 89'da Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Yatağan'da da yapıldı.

Bu süreçte sendika genel merkezi bizi engellemeye çalışsa da biz aldığımız eylem kararını uyguladık. 24 Nisan'da iş yerinden bin kadar işçiyle Yatağan'a yürüdük. Bu yürüyüş, Yatağan direnişinin kırılma noktasıdır. Yatağan şubesi o tarihten sonra eylemci şube olarak anılmaya başlandı. Bugüne bırakılan mirasta çok önemli eylemlerdi.

İşverenler sağcıydı. Genel merkez de öyle. En makul en yapılması gereken şeyler bile

yapılmıyordu, itirazla karşılanıyordu. Devlet de zaten bizimle ilgili olumlu düşünmüyordu. İşçiye dayalı bir gücümüz vardı.

94 yılında ise yeni sorunlarla karşı karşıyaydık. Emisyon izni ve ÇED raporu alınmadığı için santral hakkında dava açıldı, santralin kapatılması kararı alındı. Herkese tek tek yıllık izin kullanılacak diye tebligat geldi. Daha sonra da iş sözleşmeleri feshedilecekti. Fakat hükümete yakın, bize de muhalif elli işçiye tebligat gelmedi; çalışmaya devam ediyorlardı. O zamana kadar her türlü eylemimize muhalefet eden genel merkezi "her şeyi yapabilirsin" şeklinde bir tutumla karşıma çıktı. Biz de her gün aralıksız bir şekilde çok disiplinli eylemler yapmaya başladık. Bir gün fabrikanın önünde tüm gün eylemle geçti. Bir gün Yatağan'a yürüyüş, bir gün postaneden enerji bakanı-

na telgraf çekme eylemi... "Ankara, Ankara duy sesimizi. Bu gelen işçinin ayak sesleri sloganı", o zaman bizim bulduğumuz slogandı. Sonraki gün dönemin başbakanı Tansu Çiller'e mektup yazdık. Ertesi gün sendikanın önünde miting yaptık. Birkaç sefer de çocukların okullara gönderilmemesi eylemi de yapıyorduk. Kadınların büyük bölümü eylemlere dahil olmuştu. Özelleştirme sürecinde de bunu yapmıştık. Yerel gazeteler, televizyonlar geldi. Bu arada sendikadaki sağ muhalefet tasfiye oldu çünkü o sırada onlar işyerinde çalışmaya devam ediyorlardı.

Eylemlerin 9. gününde otobüslere doluşup üç bin kişi kadar valiliğe gittik. Polis durdurmaya çalıştı, durduramadı. Vali gelene kadar üç saat boyunca eylem yaptık. Geline yanına çıktık, derdimizi anlattık. O da "Gelmeden önce enerji bakanıyla ve başbakanla görüştük; sizin verdiğiniz tepki nedeniyle ve de kamu yararı nedeniyle mahkeme kararına rağmen santralin açılması kararı aldık" dedi. Mahkeme kararına rağmen o akşam santral açıldı.

1994 SHP-DYP döneminde de termik santrallerin işletme hakkının devri kararı alındı. O zaman da özelleştirme gündemdeydi. Ancak henüz pratiğe geçirilmemişti. İhale 96 yılında gündeme geldi.

1997'de Güney Elektrik Süleyman Demirel'in desteğiyle ihaleyi kazandı. 1000 kişinin çalıştığı yerde 1500 jandarmayla işyerine şirketi sokmaya çalıştılar. Yeniköy'e de aynı şekilde. 97-98'de iki üç aylık dönemde birkaç kez yaşandı bu. Çatışmalar çıktı. İşyeri meclisleri o sıra her gün toplanıyordu. Santrallere şirketlerin girmesini

"Sağcı-solcu fark etmeden herkesin görev aldığı işçi meclisleri oluşturduk. İş yapacak herkes, ilgili herkes bu meclise girdi. Önce yüz kişi kadardı. İşyeri meclisleri bu süreç boyunca hep çalıştı. TİS'te, önemli gündemlerde, fazla mesai, yemek, giyim sorunları için meclis toplanıyordu... Herkesi bir araya getirmeyi başarabildik. Bütün farklılıkları gözeterek, birimlerdeki sayılar oranında temsil söz konusuydu. Ve alınan kararlar muhakkak uygulanıyordu. Çalıştığım zaman boyunca işçilerin %96'sı bize oy vermiş. Ki işçilerin ciddi bir kısmı MHP'li falandı. Yani ön yargılı olmamak lazım."

engelleme kararı alındı. Girse müdahale edilecekti. Alıcı firmaların işyerlerine sokulması Yatağan'da işyerinde

alınan bir karardı ve sonra Türk-İş de bu kararı aldı. Fakat bu karar halen Yatağan'da uygulansa da bizden başka uygulayan olmadı, halen de yok.

2000-2001'de kriz nedeniyle Yatağan'da hisse sahibi şirketlerden Bayındır battı. Konsorsiyum'un hisseleri el değiştirdi. Hüsametin Özkan'ın desteklediği Park Holding eliyle yeni bir saldırı başladı. Devlet öylesine tedirgindi ki Isparta'dan özel birlikler getirdiler. 15 Kasım 2001'deki eylemde çatışma çıktı. Yaralananlar oldu. Aslında o dönemde Çayırhan Termik Santralini Park Holding almıştı; sendika mücadele etmedi. Biz ettik; alamadı. Çayırhan'da da işçiler mücadele etmiş olsaydı kazanılabilirdi.

M.B.:İşyerinde çalışmalarını nasıl örgütlüyordunuz?

E.S.: Bu süreçte işçi meclislerini oluşturmaya başlamıştık. Sağcı-solcu fark etmeden herkesin görev aldığı işçi meclisleri oluşturduk. İş yapacak herkes, ilgili herkes bu meclise girdi. Önce yüz kişi kadardı. İşyeri meclisleri bu süreç boyunca hep çalıştı. TİS'te, önemli gündemlerde, fazla mesai, yemek, giyim sorunları için meclis toplanıyordu. Konunun önemine göre katılım az ya da çok oluyordu. Biz bir konuyu anlatmak için önceden 3 santralin 4 vardiyasının 61 birimine tek tek gitmemiz gerekirdi; çok verimsiz bir şeydi. Ama işyeri meclisleri oluşturulduktan sonra meclisteki arkadaşlara durumu anlatıyorduk. Onlar sürece katkıda da bulunuyorlardı, diğer işçilere de yayıyorlardı. İşyerinde herkes böylece konudan hemen haberdar oluyordu. Ya da çok acil bir şey olduysa ya işyeri yemekhanesinde toplanıp açıkla-

mada bulunuyorduk ya da işyerlerine girerken servislerde işyeri meclislerinin kararları duyuruluyordu. Oylamalar da yapılıyordu. Yani bütün işçilerin desteğini almış oluyorduk. Aynı zamanda, işyerindeki işkollarındaki bölünmeyi aştık. Herkesi biraraya getirmeyi başarabildik. Bütün farklılıkları gözeterek, birimlerdeki sayılar oranında temsil söz konusuydu. Ve alınan kararlar muhakkak uygulanıyordu. Sağcı solcusu herkes vardı mecliste. Çalıştığım zaman boyunca işçilerin %96'sı bize oy vermiş. Ki işçilerin ciddi bir kısmı MHP'li falandı. Yani ön yargılı olmamak lazım. Diğer %4'lük kısım da kaçınılmaz bir şekilde eylemlere katılıyordu çünkü arkadaşlarından tepki görüyorlardı.

2006'ya kadar ben oradaydım; bu süre zarfında meclisler hep çalıştı ve çalışma prensibi de böyleydi.

M.B.: Ülkenin çeşitli yerlerinde çok sayıda işçi direnişi var. Kazanımla sonuçlanan başarılı örnekler de mevcut (Bedaş, Kazova gibi). Yatağan işçilerinin bu lokal direnişler arasındaki yeri nedir?

E.S.: Örneğin Kazova direnişi bugün 9 kişiden oluşuyor. Kimse niceliğini bilmez. Nitelik itibarıyla müthiş bir etki bıraktı herkeste. Yatağan direnişi de nicelik olarak çok güçlü ancak niteliği de tıpkı Kazova'daki gibi güçlü hale getirilebilir, getirilmelidir de.

Türkiye'de birçok yerinde işçi direnişleri deneyimi oldu fakat Yatağan biraz farklı. Örneğin Türkiye işçi sınıfı tarihinde Zonguldak, Seka direnişi var. Fakat bunlar kısa süreli direnişlerdi. Yatağan çok uzun bir dönem boyunca devam etti. Onu diğerlerinden ayıran şey süreklilik arz etmesidir. Bir başka sebebi de eskiden beri bu örgütlü geleneğin muhafaza edilmesi, kısa zamanda dağılmamış olması. Herkes bir işin ucundan tutar. Bir de mücadele şu an geleneğin bir devamı olarak

sürüyor diye düşünüyorum ben. Yatağan'ı Yatağan yapan 89 bahar eylemliliklerinden bu yana ortaya koyduğu eylem gücüdür.

Yatağan, Tes-İş sendikasında mücadele geleneği oluşturdu. Sıradan işçilerin sendika içinde tecrübe ve özgüven kazanmasıyla oluşan bir taban direnişi. Bir arı duru işçi sınıfı hareketi.

M.B.: Tekel direnişi AKP'yi 11 yıllık iktidarı boyunca en çok yıpratın eylemliliklerden biriydi. Yolsuzluk skandalının ortasında yeniden başlayan özelleştirme karşıtı mücadele ile Yatağan işçileri de AKP'ye zor anlar yaşatabilirdi. Bu duruma ve sonrasında dair değerlendirmeniz nedir?

E.S.: Şu an AKP'nin en zayıf düştüğü zaman. Yolsuzluk, cemaatle çıkar savaşı vs. Ben eylemi örgütlenirken şöyle olsa diye düşünüyordum: Sadece bir yürüyüş dahi olsa -Yatağan'dan Çine'ye, oradan Aydın'a- her yerden insan katılır; her yerden insanların katılımıyla devam etse Denizli'de 15 bin kişiye ulaşabilirdik. Zaten toplumsal muhalefette şu an var olan duyarlılıkla eylem büyüdü. Bu yürüyüş Ankara'ya geldiğinde 50 bin kişiye ulaşabilirdi. Ve bu yürüyüş hükümeti götürebilirdi.

M.B.: Eylem öncesinde öncesinde ihalenin seçim sonrasına ertelendiği duyuruldu. Eylem sırasında ise süresiz ertelendiği haberi alındı. Sendikanın daha uzun vadeli bir programı olmadığı gibi bir zafiyet durumu da ortaya çıktı 23 Ocak'taki eylemde.

E.S.: Evet örgütlülükte, planlamada bir sorun var; disiplin problemi var. Otobüslerin polis tarafından durdurulacağı takdirde ne olacağına dair bir şey konuşulmamış. İşçi meclisi işletiliyor olsa mutlaka bu olasılıklar konuşulurdu. Üç beş kişinin organize ettiği eylemlerden çıkması gerekiyor artık sürecin. Karara katılım çok önemli. Şansları da çok büyük çünkü enerji sektöründe yapılan üretim depolanabilen bir meta değil. Anında tüketiliyor. Dolayısıyla mücadele sırasında elinde

“AKP iyice zayıfladı ama seçimde kim kazanırsa kazansın, özelleştirme meselesi mutlaka yeniden karşımıza çıkacak. Bu sorun bitmiş değil. Şu anki siyasi partilerin hepsi özelleştirmeci. Hangisi gelirse gelsin özelleştirme gündeme gelecek. Sistem, özelleştirilmeye ilgili buna benzer bir dirençle Türkiye'de hiç karşılaşmadı. Ve bunu başka hiçbir yer başaramadı çünkü Yatağan'ın kendine has 25 yıllık bir süreci var. Bundan sonra sendika yönetimlerinde kim olursa olsun özelleştirmeyle mücadele etmek zorunda kalacak. Çünkü taban mücadele edecek. Şimdiye kadar üç kere özelleştirme ötelendi. Dördüncü saldırı dalgasına hazırlıklı olunmalı. Devrimcilerin, toplumsal muhalefetin Yatağan'a sahip çıkması gerekiyor.”

kozları var. Devlet de bu işyerlerine, özellikle termik santrallere yaklaşırken dikkatli yaklaşıyor; dolayısıyla madencilere yaklaşırken de dikkatli davranıyor.

Yatağan'da bizim dönemimizde 3 kere miting olmuştur. Bu sefer ilk kez Milas'ta da miting oldu. Katılım da oldukça iyiydi. Ancak önceden işçi meclisinin aldığı karar doğrultusunda atılacak sloganlar, görevliler, slogancı falan hepsi belirlenir bir disiplinle yapıldı eylemler. Artık bu yok. O gelenek sahip çıkma duyarlılığı yarattı. Şu anki sendikacı arkadaşların şöyle bir avantajı var: genel merkez destekliyor. Sebebi de şu: homojen bir yapısı şu an yok. Mustafa Kumlu sendikacılığı bıraktığını ilan etti. Ve şu an sendikada iktidar yarışı var. Tam da rahat hareket edilebilecek bir dönem. Bir fırsat. Her türlü maddi ve manevi desteği alıyorlar merkezden.

M.B.: Aslında başarılı pek çok işçi direnişi de var. Kazova, Bedaş gibi. Sorunlardan bir diğer de bu direnişlerin lokal direnişler olarak kalması ve birleşememesi değil mi?

E.S.: Evet. En önemli sorunlardan birisi de o. Mücadelelerin birleşmesi kazanılması açısından çok önemli. Diğer taraftan bahaneler üretmeyi de bırakmak lazım. Mesela Türk-İş devletin kurumu. Tes-İş sendikası Türk-İş'ten de daha geri bir sendika. Orada bile direniş başarılılabiliyormuş. Yatağan bunu gösterdi. Niyetiniz varsa olanaksızlıklar içinde dahi

büyük direnişler yaratılabilir.

Yatağan herkesin çok laf, çok mazeret ürettiği bir zamanda zor olanı seçti; sokağa indi. Ve defalarca kez kazandı.

M.B.: Yatağan işçilerinin günümüz Türkiye'sinde rolü ne olabilir? Direnişin başarılı olmak için nasıl bir yol izlemesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

E.S.: AKP iyice zayıfladı ama seçimde kim kazanırsa kazansın, özelleştirme meselesi mutlaka yeniden karşımıza çıkacak. Bu sorun bitmiş değil. Şu anki siyasi partilerin hepsi özelleştirmeci. Hangisi gelirse gelsin özelleştirme gündeme gelecek. Çünkü özelleştirme sıcak para demek. Yatağan'dan 4-5 Milyar dolarlık gelir bekleniyor. Sendikaların, işçilerin, genel merkezlerin desteğini almaları gerekiyor. Ama önlerine engel olmalarına da izin verilmemeli. Mesela biz 23 Ocak'ta Ankara'ya yürüyebilirdik. Genel merkezin baskısıyla engellendi.

Özetle, sistem, özelleştirilmeye ilgili buna benzer bir dirençle Türkiye'de hiç karşılaşmadı. Ve bunu başka hiçbir yer başaramadı çünkü Yatağan'ın kendine has 25 yıllık bir süreci var. Bundan sonra sendika yönetimlerinde kim olursa olsun özelleştirmeyle mücadele etmek zorunda kalacak. Çünkü taban mücadele edecek. Şimdiye kadar üç kere özelleştirme ötelendi. 97, 2001 ve şimdiki saldırı. Bu da şimdilik püskürtüldü. Yani dördüncü saldırı dalgasına hazırlıklı olunmalı. Devrimcilerin, toplumsal muhalefetin Yatağan'a sahip çıkması gerekiyor. Sendikaların da vatan-millet edebiyatından uzaklaşması gerekiyor.

Yatağan işçilerinin direnişi bütün bir toplumsal muhalefet tarafından benimsenmeli ama Yatağan işçileri de kendi mücadelelerini ve güçlerini diğer mücadeleleri büyütecek şekilde genişletmeli. Örneğin ODTÜ'nün, Kazova'nın, Hacettepe'nin direnişlerini sahiplenmeli. Onun dışında işçilerin dünyanın her yerinde özelleştirmelerden muzdarip olduğu bilinciyle hareket edilmeli. Sermaye ve kapitalizm küreseldir. İşçiler de meseleyi uluslararası boyutta kavramak zorundadır.

M.B.: Teşekkür ederiz.

E.S.: Ben teşekkür ederim.

Rojava'da Kürt Halkının Tarihsel Adımı: Özerklik İlanı ve Bölgesel Etkileri

Rojava'da Kürt halkının iç savaş ortamında başlattığı mücadele adım adım özerkliğe doğru ilerliyor. 6 Ocak'ta Kürt coğrafyasında üç kantondan biri olan Cizre Kantonu Özerk Yönetimi'nin demokratik özerklik ilan etmesinin ardından Rojava'yı oluşturan Efrin ve Kobani Kantonları'nın da özerklik ilan etmesi Kürt halkının geleceği açısından önemli bir sıçrama noktası oluşturacaktır. Özerklik anayasası ile birlikte 101 sandalyeli parlamento oluşturulurken; resmi dil olarak Kürtçe, Arapça ve Süryanice ilan edildi. Her bir kanton için 20 bakanlık kurulması ve bu kurumların eş başkanlık sistemi ile yönetilmesi planlanırken, seçimlerde % 40 kadın kotasının uygulanacağı belirtiliyor. Yeni kabul edilen "toplum sözleşmesi" uygulanacak model konusunda fikirler veriyor: Yerel yönetim modellerine güç veren bu sistemde, ayrıca Süryaniler, Ermeniler, Çeçenler, Hristiyanlar ve Ezidilerin pozitif ayrımcılığa tabi tutulması öngörülmüyor. Özerk bölgenin savunma gücü olarak ise Suriye iç savaşında özellikle radikal İslamcı akımlara karşı yürütülen mücadelede ön plana çıkan YPG görülüyor.

3 yıldır süren savaşta izledikleri strateji ile bugüne kadar yangının dışında kalmaya çalışan Kürt ulusal mücadelesi kazanımlarının mantiki sonuçlarını elde etmeye başlıyor. İç savaşta radikal İslamcı çeteleri destekleyen ve bu çeteleri sadece Esad rejimine karşı değil, aynı zamanda Kürtlere karşı da kullanan Türkiye ve Sünni körfez rejimlerinin bu yöndeki çabalarının da sonuçsuz kaldığı; Kürt ulusal mücadelesinin ulaştığı tarihsel boyutu tersine çeviremeyeceği gözle görülüyor. Bu sadece Kürt halkının

bölgedeki gücünden kaynaklanmıyor; artık, neredeyse yüzyıllardır bölgede gelişen ve iyice olgunlaşan Kürt sorununun tarihsel bir çözüme kavuşma zorunluluğundan da besleniyor.

Kürt halkı Ortadoğu'da yaklaşık 30 milyonluk nüfusuyla bugüne kadar ulus devlet kuramayan neredeyse tek halk. Ancak Kürt halkının özellikle dört parçada (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) bugüne kadar verdiği ulusal mücadele hem nitelik hem de nicelik anlamında ulusal k u r t u l u ş mücadelelerinin tarihinde özel bir önemle ele alınmalıdır.

Kürt halkının ulaştığı örgütlülük düzeyi, kan gölünün ortasında ayakta kalmasına olanak yaratan savaş kapasitesi; oluşan iktidar boşluğunu doldurabilecek organları yaratmasını sağlıyor. Öte yandan bu durum sadece Kürtler açısından değil, bütün bölge halkları açısından örnek bir durum yaratma potansiyelini taşıyor. Bu durum Kürt ulusal hareketinin Suriye'de üçüncü bir alternatif olarak öne çıkmasına rağmen uluslararası alanda kabul görmesinin önündeki en büyük

engel. Suriye'nin geleceğinin tartışıldığı Cenevre Konferansı'na Kürt halkının temsilcilerinin bu yöndeki taleplerine rağmen olumlu yanıt verilmedi. Uluslararası emperyalist güçler masanın iki tarafında sadece kontrol edilebilir müttefiklerin oturmalarına müsaade ediyor. Temel kaygı Kürt sorununun bölge genelinde siyasal

istediği biliniyor. Kürt halkı geçmişte yaşadığı tarihsel korkularla bir kez daha karşı karşıya kalmak istemiyor. BDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın Kasım ayında sarf ettiği "Kürt hareketlerinin kendi kimliğiyle gücüyle birlik halinde gitmeleri çok önemlidir. Şu an görünen o ki, Suriye muhalefetiyle birleşmenin henüz koşulları oluşmamıştır. Suriye muhalefeti Kürtlere hiçbir taahhütte bulunmadan, karşılıksız ve riskli bir şekilde, Suriye muhalefetine çatısı altında Cenevre'ye gidilmesi Kürtlere ikinci bir Lozan'ı yaşatabilir. Kürtler bir kez daha aldatılabilir." (1) sözleri teredüdü ortaya koymaktadır.

PKK Etkisi ve PKK Alerjisi

Bölgedeki gelişmelerin ideolojik olarak en önemli esin kaynağını PKK'nin mücadelesi ve Abdullah Öcalan oluşturuyor. Türkiye Kürtleri açısından Abdullah Öcalan neyi ifade ediyorsa, burada belki de daha fazlası denilebilir. Kürt ulusal mücadelesi bölgede birçok irili ufaklı siyasal unsurun katılımıyla yürüse de yalnızca Öcalan ve PKK'yi kendisine ilham kaynağı olarak

gören PYD halk için gerçek bir alternatif haline dönüşebildi.

Çiviroğlu gözlemlerinde bu durumu şu şekilde belirtiyor: "Her ne kadar PKK Lice'de doğsa da, Ankara'da öğrenci hareketi olarak gelişse de, PKK'yi PKK yapan biraz da Rojava. Oradaki sempati Türkiye'deki Kürtlerden belki de daha fazla. İnsanlar Öcalan'ı sayıyor, seviyor, değer veriyor. Öcalan'ın ulusal bir önder olarak manevi değeri azımsanmayacak bir noktada. Çünkü birçok ev Öcalan'ı misafir etmiş, onun konuşmalarına katılmış, evlerde resimleri var, arada güçlü bir bağ oluşmuş. PKK gerillalarının önemli bir bölümü de Rojava kökenli. Şimdi bir kısmı dönmüşler, kendi insanları içerisinde. Yani arada çok güçlü bağlar mevcut." (2)

Bölgede PKK etkisi burada açık olarak ifade ediliyor. PKK ve Öcalan'ın bölgedeki etkisi Türkiye'nin PKK alerjisini tetiklemek için yeterli oluyor. El Kaide gibi radikal İslamcı unsurların desteklenmesinin Türkiye açısından en önemli gerekçelerinden biri ise Kürtlerin bağımsız bir gelişim yoluna gitmelerinin önüne geçmekti. Paralı

savaşçılarla Kürt halkına bugüne kadar sayısız saldırı gerçekleşti ve Kürt halkına büyük kayıplar verildi. Türkiye'nin güney sınırları bu uğurda neredeyse bütünüyle İslamcı çetelerin kontrolüne teslim edildi. Reyhanlı'da, Cilvegözü'nde yaşanan katliamlar PKK alerjisinin kendi halkını bile tehlikeye sürüklemekten çekinilmeyeceği boyuta ulaştığını gösterdi. AKP çetelerin yanı sıra Kürtler içerisinde ayrışma yaratarak Rojava'nın önüne set çekmeye çabaladı. Diyarbakır'da Barzani'yle yapılan sahne şovunun en temel amaçlarından birisi buydu. Türkiye'nin çabaları Suriye Kürtleri'nde yaşanan ulusal uyanışın sınırın öte yakasındaki akraba Kürtlere sıçramasını önlemek ve bu Türkiye egemen sınıflarının uykularını kaçırabilecek bir korku kaynağıdır.

Rojava halkı kendi kaderini tayin ederken, savaşın en önemli sonuçlarından biri olmayı savaş bitmeden başarmış durumda. İlk olarak Kürt halkının mücadelesinde önemli bir yörünge çizen Rojava bölgede ve dünyadaki ezilen halklara önemli bir örnek oluşturmaya devam edecektir. Hareketin önemli yanlarından biri de başarısını kendinden makul görmemesi ve bölgede rahatlatıcı bir etki yaratması olarak özetlenebilir. Rojava etnik kimlikler, kadın sorunu gibi önemli sorunlarda adımlar atsa da, üretimin nasıl sağlanacağı gibi ekonomik sorunlar devrimin kaderi için belirleyici olacak.

Ancak sonuç ne olursa olsun Kürt sorununda artık cinin şişeden çıktığını ve Ortadoğu'da Kürt halkı için yeni bir dönemin başladığını ilan etmek mümkün görünüyor. Türkiye, İran gibi ülkeler artık Kürt halkına zulmederken, hemen yanı başlarında yükselen özerk Kürt bölgelerinin ve Rojava gibi örneklerin bütün Kürtler için ilham kaynağı olabileceğini unutmamalıdır. Aynı zamanda Ortadoğu'daki bütün Kürtler eninde sonunda Rojava'nın açtığı yolda ilerlemek isteyecektir. Devrimci Marksistler olarak Rojava konusunda yanılısamalara yer bırakmadan Kürt halkının yanında yer almak tarihsel bir görevdir. Enternasyonalistler için bundan başka bir durum düşünülemez.

Tolga Karaman

(1) Rojava İçin İkinci Lozan Korkusu, Radikal, 1 Kasım 2013.

(2) Cenevre Gündemi ve Rojava'nın Geleceği, <http://civiroglu.net/2014/01/21/690/>, 21 Ocak 2014.

Kürt sorununda artık cinin şişeden çıktığını ve Ortadoğu'da Kürt halkı için yeni bir dönemin başladığını ilan etmek mümkün görünüyor. Türkiye, İran gibi ülkeler artık Kürt halkına zulmederken, hemen yanı başlarında yükselen özerk Kürt bölgelerinin ve Rojava gibi örneklerin bütün Kürtler için ilham kaynağı olabileceğini unutmamalıdır. Aynı zamanda Ortadoğu'daki bütün Kürtler eninde sonunda Rojava'nın açtığı yolda ilerlemek isteyecektir. Devrimci Marksistler olarak Rojava konusunda yanılısamalara yer bırakmadan Kürt halkının yanında yer almak tarihsel bir görevdir. Enternasyonalistler için bundan başka bir durum düşünülemez.

atmosferi değiştirebilecek bir konumda yer almasıdır. Bölge halkları açısından kontrol dışı bir unsurun çekim alanı yaratması ve farklı bir siyasal perspektifin oluşması Batı'nın sahadaki kontrolüne gölge düşürecektir. Uluslararası alanda ise Irak'ta Batı ile iyi ilişkilere sahip bir bölgesel Kürt yönetimi var olmasına rağmen Suriye'deki gelişmeler hem Güney Kürdistan'da, hem Türkiye'de hem de İran'da denklemleri yeniden karman çorman edebilir.

Bu nedenle Batı şimdilik Kürt halkının bölgede elde ettiği konumu görmeme eğiliminde ve yalnızca Suriye Devrimci ve Muhafız Ulusal Konseyi (SDMUK) şemsiyesine girdiği takdirde Cenevre Konferansı'na katılma müsaadesi vereceğini belirtmişti. Bu ise Kürtlerin bugüne kadar bağımsız bir çizgide yürüttüğü mücadelesini İslamcı hareketlerin şemsiyesi altına taşıması demektir. Kaldı ki SDMUK özerklik ilanının ardından hareketin başını çeken PYD'yi ağır bir şekilde eleştirmiş ve Suriye'yi bölmekle suçlamıştı.

Kürt ulusal hareketinin ise Cenevre'de bağımsız bir unsur olarak yer almak

Vietnam'ın Ulusal Kurtuluş Mücadelesi-II

Dünya sosyalist hareketinin kaderinin Moskova'nın ellerinde olduğu ve dünyanın dört bir yanında Stalinist bürokrasinin ihanetlerinin yaşandığı bir dönemde gerçekleşen Vietnam Devrimi, ardında birçok ders bırakarak kaybedilmiştir. Bugünkü Vietnam'a baktığımızda, adı resmi olarak "Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti" olarak geçse de bunun yalnızca "resmi dille" ifade edilen bir kelimeler zinciri olduğu ortadadır. Vietnam, gerek kapılarını açtığı yabancı sermayesiyle, gerek yönetim şekliyle, gerekse de üretim şekliyle dünya emperyalist-kapitalist sisteminin bir parçasıdır.

Bir önceki yazıda bahsi geçen Vietnam'ın ilk bağımsızlık tecrübesiyle birlikte Ho Chi Minh'in izlediği yol bugüne gelen yol olacak ve kaybedilen bu devrimin mimarları Vieth Minh ve Komintern olacaktır. Elbette ki Vietnam emekçi halkı ağır bedeller ödemiş, yıllar boyunca kahramanca savaşmış ve emperyalizmi yenilgiye uğratmıştır. Fakat böylesine ağır bedelleri olan bir mücadele sonrası Vietnam'da ne değişmiştir? Bu sorunun olumlu bir cevabı olmasa da günümüz devrimcileri için önemli dersler içermektedir. Vietnam'da nelerin değişmediğini görmek, yalnızca kahramanlık hikâyeleriyle donatılmış efsanevi bir Vietnam anlatısının ne kadar sığ olduğunun da farkına varmak açısından önemlidir. İki serilik yazı dizisinin bu bölümünde Vietnam-ABD savaşının dünyadaki yankılarını ve savaş sonrası dönemde Vietnam'ın durumunu inceleyeceğiz.

Vietnam-ABD Savaşının Dünyadaki Yankıları

Vietnam emekçi halkının ABD'ye karşı verdiği kararlı mücadele tüm dünyada motivasyon ve umut kaynağı olmuştur. Özellikle 68 hareketinin çok önemli bir gündemi olan Vietnam, dönemin gençliği

için öylesine gündemdeydi ki, savaş tek başına sokaklara inmek için bile bir sebep olmuştur. Başta ABD olmak üzere neredeyse bütün Avrupa ülkelerinde gösteriler düzenleniyor, hükümetler bu küresel hareket karşısında sarsılıyordu. Vietnam Savaşı devam ettikçe tarihte çok önemli bir yere sahip olan 68 hareketine büyük bir simge ve ilham kaynağı olmaya devam ediyordu. Nitekim 68 hareketi Vietnam Savaşı'ndan etkilendiği ölçüde, savaşın kaderine de etki etmiştir. 1972 yılında savaşın kısa bir aradan sonra yeniden başlamasıyla gelişen süreçte ABD, tarihte eşi benzeri görülmemiş bir vahşilikle Kuzey Vietnam'ı bombalarken karşısında Vietkong'la birlikte Batı'da savaş karşıtı mücadeleyi de bulmuş ve bu baskılar karşısında dayanamamıştır. ABD'nin Vietnam'daki emperyalist hedeflerinin karşısında İngiltere hariç bütün Avrupa devletleri ve Amerika kıtasının birçok ülkesi durarak, savaşın derhal bitirilmesini istemiş; kendi ülkelerindeki ayaklanmaların seyrini de bu şekilde değiştirmek istemişlerdir. Nitekim savaşın bitimi; 68 hareketinin kitleselliğinin kayb olduğu bir döneme denk gelir. Başta Türkiye olmak üzere gençlik içerisindeki

radikal unsurlar kendi yollarını çizerek kitlelerden uzaklaşacak ve sınıf perspektifi olmayan bir mücadele anlayışını benimsyeceklerdir. Bu gençliğin böylesine radikalleşmesi, elette ki Vietnam savaşı ile doğrudan bağlantılıdır. Vietnam, emperyalizmin en kanlı yüzünü dünyaya göstermiş; bu vahşet karşısında dünya halkları ve devrimciler sokaklara dökülmüştür. 1969 yılında savaş henüz bitmemişken yüz binlerce Vietnamlının katili, stratejik köylerin, ABD'nin Vietnam planlarının kurucusu ve uygulayıcısı 'Vietnam Kasabı' Robert Commer ODTÜ'ye, dönemin rektörü Kemal Kurdaş ile görüşmeye gelmiş; bu esnada rektörlük önünde bulunan resmi plakalı otomobili devrimci öğrenciler tarafından yakılmıştır. Dönem içerisinde dünya çapında yapılan eylemler özel olarak Ho Chi Minh'e de büyük bir popülarite sağlamıştır. Minh ismi sloganlaştırılırken, resimleri eylemlerin en ön saflarında Avrupalı gençler tarafından tutulacaktır. Minh'in popülarlığı dünya sosyalist hareketinde artarken ABD her alanda sarsılmaya devam edecek ve artık Washington'a kadar yayılmış büyük savaş karşıtı gösteriler Beyaz Saray'ı endişelendirmeye başlayacaktır. ABD'deki

savaş karşıtı gösteriler ve savaşa destek vermek amaçlı hükümetin propaganda araçları olarak kullandığı unsurlar bu şekilde ikiye ayrılır. Savaşı destekleyen ve devletin propaganda aracı (kısaca bir devlet projesi) olan kesim başkanı destekler ve Kuzey Vietnam'daki Viet Kong hükümetinin güneydeki halka yaptığı zulümlerden dem vurarak ABD'nin Güney Vietnam'a karşı büyük sorumluluğu olduğunu söyler! Elbette ki Soğuk Savaş döneminde yapılan anti-komünist propagandaya değinmeden geçemeyiz ki bu propaganda hükümete savaşı başlatacak gücü vermiş, belki savaşın 8 yıl boyunca sürbilmesinin temel meşrulaştırıcısı oluşturmuştur. O dönemde kendini sol olarak tanımlayan ve görece solda duran işçi örgütleri dahi Vietnam savaşına karşı tutum almamıştır. Hatta bunlardan bazıları savaşa karşı duran öğrencileri ve halkı vatan haini olarak suçlamaktan geri durmamış bunu da ilerleterek bir savaş karşıtı öğrenci yürüyüşüne saldıran inşaat işçilerini selamlamıştır. ABD'deki işçi örgütlerinin bürokratik oluşumu, savaştan sonra uzun yıllar daha hükümet tarafından kullanılacaktır. 1963 senesinde savaş, birkaç aydının ve barış örgütünün dışında kimseyi ilgilendirmeyen 1964'e gelindiğinde üniversitelerde ilk kitlesel eylemler gerçekleşmeye başlamıştır. Bu kitlesellik, dönemin şartlarıyla birleşince savaş karşıtı barış örgütlerinin kendi renklerini yansıttığı bir hareket haline gelmiş ve bunun ötesine geçememiştir. Savaş döneminde fikirler biraz daha radikalleşmiş ve sloganlar kapitalizme karşı her geçen gün yükselmiş olsa da birleşen büyük kitleler içerisinde sistem karşıtı bu durumu devrimci bir harekete dönüştürecek unsurlar yok denecek kadar azdır veya etkileri yoktur. Bunun

yerini Hippiler gibi savaş ve şiddet karşıtı unsurlar doldurmuş ve çok geçmeden hareketin karakteri bu yönde oturmuştur. Buna rağmen özellikle üniversite gençliği arasında radikal fikirlere ve duruşa sahip birkaç öğrenci grubu çıkmıştır. Fakat bunlarda sınıftan uzak ve maceracı fikirlerle birleştirdikleri mücadelelerini kitlelere tesir ettiremeyerek kısa vadede yok olmuşlardır. Şu ana kadar ABD'nin politik savaş verdiği, kitlesel eylemlerle sarsılmış Avrupa ülkelerinin baskılarından, Vietkong'a karşı verilen askeri mücadeleden ve ülke içerisindeki büyük eylemlerden bahsettik. Belki de ABD'yi en çok zorlayan sorunlardan birisi olan cephedeki askerlerin isyanı, aralarındaki en önemli sorun olarak sayılabilir. Askerler bilmedikleri, hayatlarında daha önce yaşamadıkları bir coğrafyaya gönderilip kendilerinin olmayan bir savaşta savaşmaya zorlanıyordu. Bu durum başlı başına onları zorlarken salgın hastalıklar ve Vietkong'un başarılı gerilla savaşı, askerleri her geçen gün tüketmekteydi. Nitekim sonraki süreçte bazı bölgelerde subay cinayetleri başlamış ve kontrolsüz bir şekilde bu yayılmıştır. Cephedeki isyan ABD içerisindeki büyük eylemlerle doğrudan bağlantılıdır. Çünkü bu süreçte gaziler ve vicdani retçiler eylemlerde neredeyse yönlendirici bir rol oynayarak hikâyeleriyle kitleleri etkilemiş, onlarla birlikte yürümüşlerdir. Vietnam gazilerinin savaş karşıtı eylemlerde çok ciddi rolleri vardır. Bu rol kendisini bir eşitsizliğin ortasında, ölümle baş başa bırakılmış bir halde gösterecektir. Emekçi çocukları zorla askere alınırken burjuvazinin çocukları sakat raporlarıyla geçirtilmektedir. Her emperyalist savaşta olduğu gibi savaşanlar yine emekçilerdir. Bu duruma ilişkin, bir

asker anısını şöyle anlatmaktadır: "Yaşım geldiği gün beni askere almak istediler, muayene için evimin yakınındaki askeri hastaneye gittim. Gruplar halinde içeriye alıyorlardı ve biz sekiz kişiydik. Bizim grupta benim tam yanımda duran çocuk benimle aynı yaşıydı ve mahalledeki herkes onu tanırdı. Yıllardır tanıdığım bu adamı hiçbir sağlık problemi olmamasına rağmen askere almadılar ve beni aldılar. Babasının şehrin dışında birkaç fabrikası vardı. Sanırım bu yüzden askere alınmadı."

Kısacası bu dönemde ABD dört cephede savaş vermektedir: Vietkong'a; ülke içerisindeki kitlesel eylemlere; 68 hareketinin etkisiyle büyük kitlelerin baskısı altında sarsılan ülkelerin basıncına ve Vietnam'daki isyancı Amerikan askerlerine. Nitekim ABD bu dört cepheli savaşı ağır bir yenilgiyle kaybetmiş ve Vietnam'dan çekilmek zorunda kalmıştır.

Savaş Sonrası Vietnam

Vietkong'un ABD ile savaşı sekiz yıl boyunca çok büyük zorluklar içerisinde sürdürülmüştür. Özellikle yiyecek sıkıntısı gerillaları ve köylüleri çok ciddi yıpratırken; ABD'nin kimyasal silahları tarım arazilerini yok ediyor, bu sıkıntıyı iki katına çıkarıyordu. Bu dönemde Rusya ve Çin ile bağlantılı olan Vietkong aldığı yardımlarla varlığını ancak sürdürebiliyordu. Rusya'dan büyük trenler gıda yardımı yapıyor, Çin büyük miktarda pirinç veriyordu. Bunun yanı sıra her iki devlet de silah yardımı yapıyor, hatta Vietkong'un savaş stratejileri bizzat Çin'in verdiği eğitimlerle ilerliyordu. Nitekim savaş döneminde, bu iki devlet de Vietnam'ın yanında yer almış olsa da savaştan sonra durum bu şekilde gelişmedi. SSCB ve Çin, aralarındaki rekabetten dolayı Vietnam'ı bir cephe

Vietnam Savaşı devam ettikçe tarihte çok önemli bir yere sahip olan 68 hareketine büyük bir simge ve ilham kaynağı olmuştur. Vietnam, emperyalizmin en kanlı yüzünü dünyaya göstermiş; bu vahşet karşısında dünya halkları ve devrimciler sokaklara dökülmüştür. 1969 yılında savaş henüz bitmemişken yüz binlerce Vietnamlının katili, stratejik köylerin, ABD'nin Vietnam planlarının kurucusu ve uygulayıcısı 'Vietnam Kasabı' Robert Commer ODTÜ'ye, dönemin rektörü Kemal Kurdaş ile görüşmeye gelmiş; bu esnada rektörlük önünde bulunan resmi plakalı otomobili devrimci öğrenciler tarafından yakılmıştır.

ABD'ye karşı verilen ulusal kurtuluş mücadelesinin kazanılmasından sonra Vietnam, Rusya-Çin rekabetinin bir parçası olmuştur. Bu tarihten sonra Çin Vietnam'a karşı saldırgan bir politika izlemiş ve bu olayları, iki ülkeyi savaşa kadar götüren bir süreç izlemiştir. Nitekim Kamboçya'da yapılan soykırım Çin hükümetinin Vietnam'a karşı kullandığı politikanın sonucudur. Kızıl Khmerler Kamboçya'da yaşayan Müslümanları ve Vietnamlıları akıl almaz bir vahşilikle katlederken Çin tarafından kışkırtılmışlardır. Bu katliam, bugün komünizmin katliamı olarak tarihte isim bulmuştur; fakat bunu yaptıranların veya yapanların komünizmle uzaktan yakından alakası olmadığını söylemek gerekir.

olarak görerek Çinhindi Bölgesi'nin hâkimiyeti için mücadele veriyordu. Vietnam her iki devlet için de çok önemliydi. Rekabetin farkındalığıyla hareket eden Vietnam bu yarış içerisinde tarafsız durmaya uzun yıllar boyunca özen göstermiştir. Çünkü iki taraflı yardım almak Vietnam'ın geleceği için bu rekabet yarışından daha fazla önem taşıyordu. Savaşın sonlarına doğru Nixon çekilme planları yaparken Çin hükümeti ile görüşmüş ve çekilmenin sorunsuz olacağına dair garanti almıştır. Savaş bittikten sonra yavaş yavaş Vietnam'a yapılan yardımlar kesilmiştir. İki devlet de yardımlarına bir karşılık bekliyordu ki Çin hükümeti için durum çok daha farklıydı. Savaşın bitimine doğru Nixon ile yapılan görüşmeyi SSCB'ye karşı bir fırsat olarak değerlendiren Çin, ABD ile ittifakını sağlamlaştırmak adına Güney Vietnam'da ABD kuklası sözde bağımsız bir devlet kurulması için Vietkong'a baskı yapıyordu. Vietkong'un savaşı kazanıp ülkede iktidarı ele geçirmesi Çin aleyhine dengeleri değiştirmişti; çünkü onlar güney bölgesinde Rusya'nın müttefiki olacak bir devlet istemiyorlardı. Bu dönemde Vietnam hükümeti bir taraf seçmesi için zorlandı ancak, ülkede açlık baş gösterinceye kadar taraf olmamayı tercih etti-ler. 1976'da Çin pirinç yardımını azalttı ve 1978'de tamamen durdurdu. Rusya ise yaptığı para yardımını artık borç olarak vereceğini söylüyordu. Bu durumdayken Vietnam açlıkla baş başa bırakıldı ve birkaç köylü isyanı yaşadı. Bu isyanlar Vietnam'ın bugünkü hale nasıl ve neden geldiğini anlamak açısından önemlidir. Güney Vietnam bölgesindeki Mekong Deltası, ülkenin en verimli tarım bölgesiydi ve pirinçlerin büyük bir kısmı

buradan çıkıyordu. Ancak özellikle Mekong Bölgesi'nde Saygon hükümetinin herhangi bir direktifi olmadan, köylüler ABD gittikten sonra toprakları kendi aralarında paylaşmıştı. Bunun sonucu olarak mevcut hükümete karşı herhangi bir bağlılık hissetmiyor ve ülkedeki açlığı gidermek için hükümetin pirinç yardımı çağrılarına cevap vermiyorlardı. Mekong Deltası Vietnam'ın bir yılda ürettiği toplam pirinç miktarının yüzde otuzunu karşılarken, Saygon (savaştan sonraki adıyla Ho Chi Minh)'da açlıktan ölen insanların sayısı doğru bir ürün paylaşımı yapılmadığı için her geçen gün artıyordu. Nitekim hükümet yeni bir politika izleyerek tarım kooperatifleri oluşturmaya karar verdi. Bu kooperatifler güney bölgesindeki tarım arazileri üzerine yapılıyor ve köylüler buralara yerleştirilerek üretim yapmaları için teşvik ediliyorlardı. Ancak, üretilen pirincin yüzde yetmişine el konulması ve kooperatiflerin şartlarının kötü olması bu projeyi başarıya götüremedi, hatta bazı bölgelerdeki kooperatifler köylüler tarafından yakıldı. Bu isyanlara kadar gelen süreçte gördüğümüz üzere, ABD savaşı öncesi sömürge Vietnam'daki ağalardan daha zalim bir iktidar ortaya çıkıyordu. Nitekim bu isyanlardan sonra hükümet, sosyalist bir perspektiften ne kadar uzak olduğunu iyice kanıtlayarak; gözünü, iki bloklu emperyalist dünyanın önemli bir parçası olan Rusya'ya dikti. Rusya ile karşılıklı savunma antlaşması imzalandı ve artık Vietnam Rusya-Çin rekabetinin bir parçasıydı. Bu tarihten sonra Çin Vietnam'a karşı saldırgan bir politika izlemiş ve bu olayları, iki ülkeyi savaşa kadar götüren bir süreç izlemiştir. Nitekim Kamboçya'da yapılan soykırım Çin hükümetinin Vietnam'a karşı kul-

landığı politikanın sonucudur. Kızıl Khmerler Kamboçya'da yaşayan Müslümanları ve Vietnamlıları akıl almaz bir vahşilikle katlederken Çin tarafından kışkırtılmışlardır. Bu katliam, bugün komünizmin katliamı olarak tarihte isim bulmuştur; fakat bunu yaptıranların veya yapanların komünizmle uzaktan yakından alakası olmadığını söylemek gerekir. Bu katliam sonrası Vietnam Kamboçya'yı işgal etmiş ve işgal sonrası Çin ile savaşa girmiştir. Savaş konusunda uzun bir mazisi olan ve gerilla savaşında usta-laşmış Vietnam ordusu bu savaşlardan da zaferle ayrılmıştır. Sovyetler Birliği dağılana kadar olan süreçte Vietnam, Küba örneğinde de görebileceğimiz gibi SSCB'nin Güneydoğu Asya uydusu olmaktan uzağa gitmiş bir devlet değildir. Ekim Devrimi'nin tarihin çöplüğüne gömdüğü her türlü geri düşüncenin (aşamalı devrim teorisi, tek ülkede sosyalizm) Stalinist Rusya ile Komintern'de vücut bulmasının bir sonucudur Vietnam. Daha önce de bahsettiğimiz üzere, Vietnam Devrimi ardında büyük yıkımlar ve ağır bedeller bırakarak kaybedilmiştir. Bugün, yabancı sermayeyi, kapitalist üretimi hayatın her alanında görmek Vietnam'ın doğal haline gelmiştir.

Oğulcan Sönmez

Rus Devriminin Karakteri-I

*Rus Devriminin
Üç Anlayışını
İsimlendiren
Plehanov, Lenin
ve Troçki'nin
Öngördüğü
Şekliyle*

1905 devrimi, sadece "1917'nin provası" değildi; Rus politik düşüncesinin temel gruplanmalarının ortaya çıktığı, Rus Marksizmini şekillendiren ya da onun ana-hatları çizen bütün eğilim ve nüansların laboratuvarı da olmuştu. İhtilaf ve farklılıkların merkezini, doğal olarak, Rus devriminin tarihsel karakteri ve gelişimin gelecekteki yolları sorunu işgal ediyordu. Kavram ve öngörüler savaşının kendisinin, bu konuda hiçbir bağımsız rol almayan Stalin'in biyografisiyle doğrudan bir ilişkisi yoktur. Bu konu üzerine yazdığı birkaç propaganda makalesi en ufak bir ilgiyle karşılaşmamıştır. Eli kalem tutan çok sayıda Bolşevik tümüyle aynı fikirleri, çok daha ustalıkla, yaygınlaştırmıştır. Bolşevizmin devrimci kavranışının eleştirel anlatımı, doğalında, Lenin'in biyografisinin kapsamına girmelidir. Ancak, teorilerin kendi kaderleri vardır. Eğer ilk devrim sürecinde ve ondan sonra, devrimci doktrinlerin ayrıntılı olarak incelendiği ve gerçekleştirildiği 1923'e kadar Stalin bağımsız bir pozisyona sahip olmadıysa da, 1924'ten sonra durum aniden değişti. Bürokratik karşı devrim ve geçmişin esaslı incelenmesi çağı açıldı; devrim filmi tersine aktı; eski doktrinler, yeni yorumlar ve değerlendirmelerle sunuldu. Tamamen beklenmedik şekilde, ilk bakışta, dikkatin merkezine "Troçkizm" in bütün hatalarının asıl kaynağı olarak "sürekli devrim" anlayışı konuldu. Bundan sonraki birkaç yıl için,

bu anlayışın eleştirisi, Stalin ve işbirlikçilerinin teorik -sözcüğü bağışlayın- çalışmalarının ana muhtevasını oluşturdu. Denebilir ki teorik düzlemde alındığında Stalinizmin bütünü, 1905'te formüle edildiği şekliyle sürekli devrim teorisinin eleştirisinden doğmuştur. Bu ölçüde, bu teorisinin (Stalinizmin), Menşeviklerin ve Bolşeviklerin teorilerinden ayrı olarak, bu kitabı bir ek olarak bile girmesi mümkün olmayacaktır.

Rusya'nın Bileşik Gelişimi

Rusya'nın gelişimi, en başta, geri kalmışlıkla karakterize edilmiştir. Ancak tarihsel gerilik, gelişmiş ülkelerin gelişiminin bir ya da iki yüzyıl gecikmeyle basit bir kopyasına işaret etmez. En son kapitalist teknik ve yapının fethinin, feodal ve feodalite öncesi barbarlık ilişkileri içine kök saldı, onları dönüştürüp özneleştirdiği ve sınıfların alışılmadık karşılıklı ilişkilerini yarattığı; tamamıyla yeni bir "birleşik" toplumsal biçim ortaya çıkarır. Aynı şey düşünce dünyasına uygulanır. Tam da tarihsel geç kalmışlığı sebebiyle Rusya, Marksizmin bir doktrin ve Sosyal Demokrasinin ise bir taraf olarak burjuva devriminden bile önce güçlü bir gelişime eriştiği tek Avrupa ülkesi oldu. Demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesi arasındaki karşılıklı ilişki meselesinin en temel teorik analiz olarak Rusya'da ileri sürülmesi doğaldır.

İdealist demokratlar, başta Narodnikler, yaklaşmakta olan devrimi burjuva bir

devrim olduğunu tanımlamayı batıl bir inançla reddettiler. Onlar, devrime, toplumsal içeriğini (sadece diğerlerinden değil kendilerinden de) gizlemek için tarafsız bir politik formülün aracı olarak "demokratik" etiketi yapıştırdı. Fakat Narodnizme karşı savaşında Rus Marksizminin kurucusu Plekhanov; geçtiğimiz yüzyılın altmışlarının başları gibi erken bir tarihte Rusya'nın ayrıcalıklı bir gelişim yoluna sahip olmasını ummak için hiçbir neden olmadığını, diğer "sıradan" uluslar gibi onun da kapitalizmin arafına doğru ilerlemek zorunda olacağını ve tam da bu yol boyunca siyasi özgürlükler elde etmenin proletaryanın ilerki sosyalizm mücadelesi için zaruri olduğunu saptamıştı. Plekhanov yalnızca belirsiz bir tarihe ertelediği sosyalist devrimi, bir görevi olarak, burjuva devrimi ayrıştırmakla kalmadı; her biri için birbirinden tamamen farklı güçlerin kombinasyonunu tasvir etti. Siyasi özgürlük proletaryanın liberal burjuvazi ile işbirliği ile kazanılmalı; onlarca yıl sonra kapitalist gelişimin daha yüksek bir aşamasında proletarya, burjuvaziye karşı doğrudan bir mücadele içinde sosyalist devrimi gerçekleştirecekti.

"Marksistler Rus devriminin karakterinin burjuva olduğuna kesinlikle ikna olmuşlardır" diye yazmıştı 1905'te. "Bu ne demektir? Bu, Rusya için kaçınılmaz olan demokratik dönüşümlerin kendisinin kapitalizmin, burjuva hakimiyetinin altının

oyduğunu göstermez tam aksine bu demokratik dönüşümler gerçek anlamda ilk defa Asyatik değil, kapsamlı ve süratli Avrupalı bir kapitalist gelişme için ortam hazırlamıştır. Bunlar, ilk defa, burjuvazinin bir sınıf olarak yönetimine olanak sağladı.

Plehanov, 'Rus devriminin burjuva demokratik yapısının üstünden atlayamayız ancak bu yapıyı devasa derecede genişletebiliriz.' diyerek ısrar etmişti; Bir başka ifadeyle, burjuva toplum içerisinde proletaryanın gelecekteki mücadelesi için çok daha elverişli koşulları yaratabiliriz. Bu sınırlar içinde Lenin, Plekhanov'u takip etti. Devrimin burjuva karakteri Rus Sosyal Demokrasisinin her iki kanadına da başlangıç noktası olarak hizmet etti.

Çok normal olarak bu koşullar altında Koba (Stalin), Bolşevikler gibi Menşeviklerin de ortak varlığını oluşturan bu popüler formüllerin ötesinde bir propagandaya girişmedi. Ocak 1905'te "Kurucu meclis eşit, doğrudan ve gizli evrensel oy ilkesiyle seçilmiştir -işte uğruna savaşmamız gereken şey! Sadece bu meclis bize sosyalizm mücadelesi için ivedilikle ihtiyacı duyduğumuz demokratik cumhuriyeti verebilir." diye yazdı.

Perspektif, sosyalist hedef için sınıf mücadelesinin süresini uzatan bir alan olarak burjuva cumhuriyeti. 1907'de Petersburg ve yurtdışında basındaki sayısız tartışmadan ve ilk devrimin deneyimlerinde teorik öngörülerin ciddi şekilde test edilmesinden sonra Stalin şunları yazdı:

"Devrimimiz, kendisini kapitalist düzeni değil feodalizmin yıkarak tamamlamak zorunda olan bir burjuva devrimdir ve yalnızca demokratik cumhuriyet tarafından taçlandırılabilir. Öyle görünüyor ki partimiz tüm bunlarda anlaşılmıştır."

Stalin, devrimi başlatan değil, bitiren şey hakkında konuşmakta ve devrimi peşinen ve oldukça kategorik bir şekilde "yalnızca demokratik cumhuriyet" olarak sınırlandırmaktadır. Yazılarında demokratik bir alt üst oluş ile bağlantılı olarak sosyalist devrime dair herhangi bir perspektif bulma arayışı beyhudedir. Bu pozisyon, 1917 Şubat devriminin başlangıcında, Lenin'in Petersburg'a gelişine kadar bile baki kalmıştır.

Menşevik Görüş

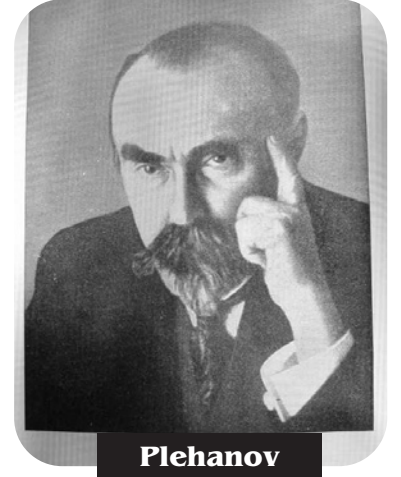
Plekhanov'a göre, Axelrod ve genel

anlamda Menşeviklerin liderleri, devrimin sosyolojik olarak burjuva olarak karakterize edilmesi her şeyden önce politik olarak değerliydi çünkü peşinen burjuvazinin sosyalizm hayaleti tarafından kışkırtılmasını ve gerici-liğin kampına "itilme"sini önlüyordu. Menşevizmin başlıca taktisyeni Axelrod, Birleşme Kongresi'nde "Rusya'nın toplumsal ilişkileri sadece burjuva devrim için olgunlaşmıştır." demişti: "Siyasi hakların evrensel anlamda ülkemizde olmadığı dikkate alındığında, proletarya ve diğer sınıflar arasında iktidar için doğrudan bir savaştan bile söz edilemez... Proletarya burjuva gelişimin koşulları için savaşıyor. Nesnel tarihsel koşullar, ortak düşmana karşı mücadelede burjuvazi ile işbirliği yapmayı proletaryamızın kaderi haline getiriyor." Bunun sonucu olarak Rus devriminin içeriği peşinen liberal burjuvazinin çıkarları ve görüşü ile uyumlu dönüşümlerle sınırlandırıldı.

Tam bu noktada iki hizip arasındaki temel ihtilaf başlamaktadır. Bolşevizm mutlak bir şekilde burjuvazinin kendi devrimini nihayete erdirmeye muktedir olduğunu reddetmektedir. Lenin, Plekhanov'dan son derece güçlü ve tutarlı şekilde, tarım sorununu Rusya'daki demokratik altüst oluşun merkezine yükseltir. Lenin, "Rus devrimi meselesi tarım (toprak) sorunudur. Devrimin yenilgisi yahut zaferine ilişkin sonuçlar toprak için mücadele eden kitlelerin durumunun hesaba katılması üzerine kurulmalıdır." demektedir. Plekhanov ile birlikte Lenin, köylülüğü bir küçük burjuva sınıfı; toprak programını ise burjuva gelişimin programı olarak görmektedir. Birleşme Kongre'sinde "Kamulaştırma bir burjuva tedbirdir" diyerek ısrar etmiştir: "Kapitalizmin gelişimi için itici bir güç olacaktır; sınıf mücadelesini keskinleştirecek, toprak hareketliliğini artıracak, sermayenin tarıma doğru akışına sebep olacak, tahıl fiyatını düşürecek-tir." Öte yandan, tarım devriminin tartışmasız burjuva karakterine rağmen Rus burjuvazisi, toprak mülküne el koymaya yönelik düşmanlığını korumakta ve tam da bu sebeple Prusya modelinde bir anayasa temelinde

Axelrod

Plehanov

Menşevizmin başlıca taktisyeni Axelrod, Birleşme Kongresi'nde "Rusya'nın toplumsal ilişkileri sadece burjuva devrim için olgunlaşmıştır." demişti: "Siyasi hakların evrensel anlamda ülkemizde olmadığı dikkate alındığında, proletarya ve diğer sınıflar arasında iktidar için doğrudan bir savaştan bile söz edilemez... Proletarya burjuva gelişimin koşulları için savaşıyor. Nesnel tarihsel koşullar, ortak düşmana karşı mücadelede burjuvazi ile işbirliği yapmayı proletaryamızın kaderi haline getiriyor."

monarşiyle anlaşmak için çabalamaktadır. Plekhanov'un proletarya ile liberal burjuvazi arasındaki ittifak fikrine Lenin, proletarya ve köylüğün ittifakı fikri ile karşı durmuştur. Lenin, bu iki sınıfın devrimci iş birliği görevini, Rusya'yı feodal süprüntülerden radikal şekilde temizleyebilecek; özgür köylüler sistemini yaratabilecek ve kapitalizmin gelişimini Prusya değil Amerikan çizgisinde sağlamak üzere yolu açabilecek tek araç olan "demokratik diktatörlüğün" kurulması olarak ilan etmiştir.

Lenin, devrimin zaferi ancak "bir diktatörlük" taçlandırılabilir diye yazmıştı: "Çünkü proletarya ve köylülük tarafından ivedilikle ve acilen ihtiyaç duyulan dönüşümlerin başarılabilmesi, toprak ağalarının, büyük burjuvazinin ve Çarlığın umutsuz direnişini uyandıracaktır. Diktatörlük olmaksızın direnişi kırmak ve karşı devrimci girişimleri püskürtmek imkansız olacaktır. Fakat bu, sosyalist değil demokratik bir diktatörlük olacaktır. (Devrimci gelişimin bir dizi geçiş aşaması olmaksızın) Kapitalizmin temellerine dokunamayacaktır. En iyi durumda, toprak mülkiyetinin radikal bir yeniden bölüşümünü köylülüğün yararına gerçekleştirebilecek; cumhuriyetin kurulmasına kadar tam ve sürekli bir demokratikliği uygulamaya koyabilecek; tüm Asyatik ve feodal özelliklerin kökünü sadece köyün gündelik hayatın-

Lenin'in kavrayışı, devrimin başlıca görevi olarak anayasal reformlardan değil de tarım devriminden yola çıktığı ve devrimin başarısı için toplumsal güçlerin gerçekçi bir kombinasyonunu seçtiği ölçüde muazzam bir ileri adımı temsil etmekteydi. Öte yandan Lenin'in düşüncesinin zayıf noktası, içsel olarak çelişkili "proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" düşüncesi idi. Lenin'in kendisi de bu "diktatörlüğü" açıkça burjuva olarak adlandırarak temel sınırlarının altını çizmiş oluyordu. Lenin, bu şekilde, proletaryanın köylülükle ittifakını korumak uğruna yaklaşan devrimde, sosyalist ödevlerin doğrudan ortaya çıkarılmasından feragat etmesi gerekliliği anlatmak istiyordu. Fakat bu, proletaryanın kendi diktatörlüğünden feragat etmesi anlamına gelmekteydi.

dan değil fakat aynı zamanda fabrika yaşamından da kazanabilecektir. İşçi sınıfının yaşam koşullarında ciddi gelişmeler sağlayabilecek; yaşam standartlarını yükseltebilecek ve sonuncu ama son derece önemli olarak devrimci yangını Avrupa'ya taşıyabilecektir."

Lenin'in Pozisyonunun Kırılganlığı

Lenin'in kavrayışı, devrimin başlıca görevi olarak anayasal reformlardan değil de tarım devriminden yola çıktığı ve devrimin başarısı için toplumsal güçlerin gerçekçi bir kombinasyonunu seçtiği ölçüde muazzam bir ileri adımı temsil etmekteydi. Öte yandan Lenin'in düşüncesinin zayıf noktası, içsel olarak çelişkili "proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" düşüncesi idi. Lenin'in kendisi de bu "diktatörlüğü" açıkça burjuva olarak adlandırarak temel sınırlarının altını çizmiş oluyordu. Lenin, bu şekilde, proletaryanın köylülükle ittifakını korumak uğruna yaklaşan devrimde, sosyalist ödevlerin doğrudan ortaya çıkarılmasından feragat etmesi gerekliliği anlatmak istiyordu. Fakat bu, proletaryanın kendi diktatörlüğünden feragat etmesi anlamına gelmekteydi. Sonuç olarak, konunun ana fikri proletaryanın katılımıyla dahi olsa köylülüğün diktatörlüğünü içeriyordu. Bazı olaylarda Lenin söylediği işte buydu. Örneğin, Stockholm Konferansı'nda iktidarı ele geçirme "ütopyasına" karşı çıkan Plekhanov'u çürütmek için Lenin şöyle konuşmuştu: "Tartışma konusu olan program nedir? Tarım programı. Bu programda iktidarın kim tarafından alınacağı var sayılmaktadır? Devrimci köylülük. Lenin proletaryanın iktidarı ile köylülüğünü mi karıştırmak-

tadır?" Kendisine referansla hayır diye cevap verir: Lenin proletaryanın sosyalist iktidarı ile köylülüğün burjuva demokratik diktatörlüğünü birbirinden keskin şekilde ayırmaktadır. "Fakat muzaffer bir köylü devrimi köylülük iktidarı almaksızın nasıl mümkün olabilir" diye haykırır Lenin. Bu tartışmalı formülünde pozisyonunun kırılganlığını özgün bir yalınlıkla açığa çıkarır. Köylülük, kavşak noktaları şehirler olan muazzam bir ülkenin yüzeyinde dağılmış durumdadır. Köylülüğün kendisi her bölgede farklılaşan kendi çıkarlarını dahi formüle etmek konusunda kabiliyetsizdir. Bölgeler arasındaki ekonomik bağlantı, piyasa ve demiryolları tarafından bölgeler arasında yaratılmıştır; piyasa ile demiryolları ise şehirlerin ellerindedir. Köyün kısıtlamalarından kendisini kurtarma ve kendi çıkarlarını genelleştirme çabasında köylülük kaçınılmaz bir şekilde şehirlere politik olarak bağımlıdır. Sonuç olarak köylülük toplumsal ilişkilerinde de heterojendir; kulak katmanı doğal olarak kent burjuvazisi ile işbirliği arayışındayken, diğer köylü katmanları kent proletaryasına doğru itilmektedir. Bu koşullar altında köylülük kendi başına iktidarı almak konusunda tam anlamıyla yetenek-

sizdir.

Eski Çin'de devrimlerin köylülüğü daha doğrusu köylü ayaklanmasının askeri liderlerini iktidara yerleştirdiği, doğrudur. Bu, her seferinde toprağın yeniden dağıtılmasına ve yeni bir "köylü" hanedanının kurulmasına sebep olmuş, bunun üzerine tarih başa sarmıştır; vurgunculuğun yoğunlaşması ve yeni bir ayaklanma. Devrimin tamamen köylü karakteri korundukça, toplumun bu umutsuz ve kısır döngüden kurtulması mümkün olamaz. Bu, antik Rusya da dahil olmak üzere Asya tarihinin temeli olmuştur. Avrupa'da Orta Çağ'ın kapanmasıyla başlayan başarılı köylü ayaklanmalarından her biri köylü hükümetini değil, kentli bir sol partiyi iktidara getirmiştir. Daha açık olmak gerekirse, bir köylü ayaklanması, kent nüfusunun devrimci kesiminin pozisyonunu güçlendirmeyi başardığı ölçüde muzaffer olmuştur. Yirminci yüzyılın burjuva Rusyası'nda ise devrimci köylülüğün iktidarı almasından bahsetmek bile mümkün değildir.

Lev Troçki (1940)

Çeviri: Marksist Bakış

Köylülük, kavşak noktaları şehirler olan muazzam bir ülkenin yüzeyinde dağılmış durumdadır. Köylülüğün kendisi her bölgede farklılaşan kendi çıkarlarını dahi formüle etmek konusunda kabiliyetsizdir. Bölgeler arasındaki ekonomik bağlantı, piyasa ve demiryolları tarafından bölgeler arasında yaratılmıştır; piyasa ile demiryolları ise şehirlerin ellerindedir. Köyün kısıtlamalarından kendisini kurtarma ve kendi çıkarlarını genelleştirme çabasında köylülük kaçınılmaz bir şekilde şehirlere politik olarak bağımlıdır.

Katliama Çeyrek Mi Var?

AKP ile cemaat arasındaki savaşta her gün yeni bir hamleye tanık oluyoruz. Savaşta açılan cephelerden birisi, doğrudan Suriye ile alakalı. Cemaat, emrindeki polis ve savcılarla AKP'nin Suriye'ye gönderdiği silah taşıyan tırlara, kamyonlara, otobüslere suçüstü yapıyor. Başlangıçta durdurulan vasıta sayısı 1 iken zaman ilerledikçe sayılar giderek arttı. AKP, silah sevkiyatını MİT zırhıyla koruyor. MİT yasası, MİT operasyonlarına başbakanlık dokunulmazlığı sağladığından savcılar ve polislerin hamleleri sadece teşhir anlamında bir işe yarayabiliyor. Yani AKP'nin Suriye'deki fanatik İslamcı çevrelere bütün gücüyle yardım etmeye devam ettiğini hem Türkiye kamuoyuna hem de bütün dünyaya göstermiş oluyor. Bu teşhir, önemsiz olarak görülemez, çok önemli sonuçlar doğurmaya adaydır.

AKP'nin kamuoyundan destek almak için başlangıçta sarıldığı "tırların Suriye'deki Türkmen gruplara gönderildiği" yalanı bizzat Türkmen gruplarınca yalanlanmıştı. Konuyla ilgilenen kimsenin şüphesi yok ki bu silahlar kafa kesen insanlık dışı fanatik gruplara gönderiliyor. Suriye'de sahadan silinen ÖSO dışında İslami Cephe, Mücahidler Ordusu, İslam Tugayı gibi örgütler, yardım konusunda ilk akla gelenler. Bu örgütlerin El Kaideci İŞİD'e karşı iç savaş içerisinde bir iç savaş verdiği biliniyor. ABD merkezli emperyalist güçlerin ÖSO'dan umudu tamamen kestiği ve İŞİD'e karşı bu fanatik gruplara yatırım yaptığı bilirse de Suriye denklemine ibrenin Esad'a döndüğü bir gerçek. ABD'nin istese de istemese de Rusya ile beraber El Kaide unsurlarına karşı Esad ile çalışmak zorunda olduğu bir aşamaya gelindi.

Hal böyleyken AKP'nin aşırı unsurlara yaptığı yardımların daha çok göze battığı bir duruma ulaşmış oluyoruz. Bu bir yana Suriye'de faaliyet gösteren El Kaide'yle bağlantılı grupların ülkeye Türkiye üzerinden geçtikleri ve bazı resmi yetkililerin kendilerine lojistik destek sağladıkları iddiaları,

hemen her gün uluslararası basın tarafından gündeme getiriliyor. Kısacası psikopatlık ve canilikte birbirleriyle yarışan terörist örgütler, AKP hükümeti tarafından ihya ediyorlar. Bu gerçek de durdurulan tırlar vesilesiyle tüm Türkiye'nin gündemine oturdu. Eldeki verileri toplayacak olursak:

* AKP'nin hızlı ivme kaybetmesinde Suriye'de aldığı yenilginin büyük etkisi oldu.

Esad'a aylık ömürler biçen AKP iktidarının hezimet, aslında ılımlı İslam'ın Ortadoğu'daki yenilgisidir. ılımlı İslam, Mısır'da da Suriye'de de kaybetti. Geriye emperyalizmin el veremeyeceği El Kaide fanatizmi kaldı. AKP, şimdi bu kesime destek vererek kendi mutlak yalnızlığını ve sonunu hazırlıyor.

* Şam yönetimi fanatik örgütlere destek verdiği gerekçesiyle Türkiye'yi resmen Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'ne şikayet etti. Esad'a muhalif

Suriyeli 11 insan hakları örgütü de "terör gruplarıyla işbirliği yapmak" suçlamasıyla Türkiye'yi AIHM'e şikayete hazırlanıyor. ABD için vazgeçilmez olmaktan çıkan T.Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun savaş suçu kapsamında Lahey'deki Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin sanık sandalyesine oturtulması senaryoları gündeme gelmektedir. T.Erdoğan'ın sonunun Mursi gibi demir parmaklıklar olması olasılığı giderek ciddileşiyor.

* AKP'nin fanatik gruplara verdiği yoğun desteğin, Suriye'deki akan kandaki sorumluluğunun ve Ortadoğu bataklığına dalmakta gösterdiği heveskarlığın tır olayında bu kadar açıkça ortaya çıkması tam da seçim öncesi Türkiye'yi Reyhanlı benzeri büyük provokasyonlara çok açık hale getiriyor. Yani seçim öncesinde sivil halka yönelik büyük çapta kıyıcı bir patlamanın olması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Saldırının faileri El Kaide olabilir, yabancı gizli servisler olabilir ya da içerideki karanlık odaklar olabilir...

Fark etmez. Kaybedilecek canların sorumluluğu AKP ve T.Erdoğan'ın omuzlarında olacaktır. Şurası açık ki kendisini de vuracak böyle bir provokasyonun zeminini AKP kendi elleriyle hazırlamıştır.

Peki, AKP böyle bir iflasa körü körüne neden gidiyor? Kendi sonunu da getirecek olan ateşe körükle gidiyor, çünkü T.Erdoğan, Suriye'deki cihatçılarla bir çeşit kader birliği oluşturmuş durumda. Yani ortada bir

çeşit İslamcı dayanışma ve hatta yoldaşlık duygusu var. Zaten AKP, ABD tarafından gözden çıkarıldığının farkında ve bu saatten sonra Suriye'deki cihatçılara sırtını dönmeye pek hevesli olmayacaktır. Ama seçimler öncesi İstanbul'da, Ankara'da patlayacak bombaların AKP'den çok şey götüreceğini -hele hele son tır vakalarının meseleyi ayan beyan ortaya dökmesinden sonra- hesap etmek, pek güç olmasa gerek. Şimdiden söylemek gerekir ki Reyhanlı benzeri büyük acıların sorumlusu gözü dönmüş mezhepçi AKP iktidarı olacaktır.